

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра романської філології

На правах рукопису

ГАЛІЙ СОФІЯ АНДРІЇВНА

**ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ЖУЛЯ МЕГРЕ У
ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНАХ ЖОРЖА СІМЕНОНА**

Спеціальність: 035 «Філологія»
(код) (назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма Мова і література (французька). Переклад
(назва)

Робота на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Науковий керівник:

МИХАЛЬЧУК СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА,

кандидат політичних наук, старший викладач кафедри
романської філології

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 4

засідання кафедри романської філології

від 20 листопада 2024 р.

Завідувач кафедри

(См) Станіслав О. В.
(підпис) ПІБ

ЛУЦЬК - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження художнього образу літературного персонажа і його відповідність жанровому аспекту творів	8
1.1. Художній образ персонажа детективного жанру	8
1.2. Художні прийоми творення образів персонажів у детективних романах	12
1.3. Дослідження образотворення художнього героя у детективних романах Жоржа Сіменона: огляд літератури	18
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБРАЗОТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ГЕРОЯ У ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНАХ ЖОРЖА СІМЕНОНА	26
2.1. Імпресіоністичний реалізм Жоржа Сіменона	26
2.2. Художньо-образні елементи детективних романів Жоржа Сіменона: загальна характеристика	34
2.3. Особливості образотворення комісара Мегре.....	41
Висновки до розділу 2.....	47
РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ЖУЛЯ МЕГРЕ.....	49
3.1. Лексичні засоби формування образу персонажа Жуля Мегре.....	49
3.2. Стилiстичні засоби формування образу комісара Мегре	53
3.3. Аналіз лексико-стилiстичних засобів як елементів формування комплексного портрету персонажа	60
Висновки до розділу 3.....	66
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	73

ВСТУП

Актуальність дослідження. Детективний роман є одним із літературних жанрів, які до цього часу залишаються популярними серед різних вікових та соціальних категорій читачів. Це пов'язано з тим, що змінюються епохи, культури, вірування людей, головні персонажі, умови життя, їх можливості, але закони жанру і сюжету залишаються незмінними. Це зумовлено тим, що мотиви, які штовхають людей на злочин, упродовж багатьох поколінь одні і ті ж: ненависть і любов, добро і зло, слабкість і сила волі, бідність і багатство та інше.

Детективний роман є найпопулярнішим серед українських читачів, займаючи другу сходинку після творів класичної літератури. Таке дослідження було здійснено авторами проекту «Премія читомо». Це свідчить про те, що цікавість читачів зосереджена на інтелекті головних героїв творів, на внутрішніх емоціях, протистоянні вічних понять «добра» і «зла».

Зачинателем детективного роману вважають Едгара По, який лише створив його основу та жанрові ознаки. А вже кожен наступний письменник моделював жанр в залежності від власного світобачення і цінностей. Класиками детективного жанру у світі вважають англійських, американських та французьких письменників. Серед них є й Жорж Сіменон: автор серії детективів про Комісара Мегре, які відрізняються соціально-психологічною спрямованістю. Персонажі Ж.Сіменона мають досить складні психологічні риси характеру, вони одержимі прихованими бажаннями. Автор завжди співчуває злочинцеві і це особливо приваблює читача.

Проблема створення художніх образів у детективних романах Жоржа Сіменона зустрічається досить рідко в науковій літературі. Тому тема нашого дослідження є актуальною та потребує аналізу.

Об'єктом дослідження є особливості образу творення художнього героя у детективних романах Жоржа Сіменона.

Предмет дослідження – лексико-стилістичні засоби формування образу Жуля Мегре у детективних романах Жоржа Сіменона.

Мета нашого дослідження полягає в аналізі лексико-стилістичних засобів формування образу художнього героя у детективних романах Жоржа Сіменона, зокрема образу комісара Мегре. Відповідно до поставленої мети, було визначено наступні завдання дослідження:

- Розглянути поняття художнього образу персонажу детективного жанру.
- Проаналізувати художні прийоми творення образів персонажів у детективних романах.
- Виокремити літературознавчі засади дослідження образотворення художнього героя у детективних романах Жоржа Сіменона.
- Розглянути імпресіоністичний реалізм Жоржа Сіменона в контексті детективних історій про комісара Мегре.
- Охарактеризувати художньо-образні елементи детективних романів Жоржа Сіменона.
- Проаналізувати особливості образу творення комісара Мегре.
- Проаналізувати лексичні засоби формування образу персонажа Жуля Мегре.
- Виокремити стилістичні засоби формування образу комісара Мегре.
- Проаналізувати лексико-стилістичні засоби як елементи формування комплексного портрету персонажа.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження складає комплекс загальнонаукових та спеціальних методів і підходів, зумовлений специфікою предмету дослідження, метою і завданнями наукової розвідки. Так, структурний аналіз дозволив розглянути структуру детективних романів, ідентифікацію елементів, які визначають розвиток героїв. Сюди входять аналіз сюжетних поворотів, розкриття характерів через діалоги та дії, а також сутність психологічних конфліктів. У ході дослідження були задіяні інші методи наукового пізнання, зокрема методи аналізу та синтезу, абстрагування,

узагальнення, а також загальний теоретико-лінгвістичний аналіз доробків із заданої тематики.

Матеріалами дослідження є детективні романи Жоржа Сіменона «Петерс Латиш», «Жовтий ягуар», «Мегре і старенька пані», «Клуб «100 ключів», «П'єр ле Леттон», «Людина, яка дивиться у вікно», «Порт туманів», «Пасажир «Полярної лілії», «Ціна голови», «Смерть Сесіль», «П'єтро», «Ніч у перехресті», «Людина, яка спостерігала за потягами», «Мегре і старий божевільний», «Мегре їде на південь», «Мегре і повія», «Мій друг Мегре», «Жовтий пес», «Мегре та тіло без голови», «Мегре і пан Шарль», «Мегре захищає себе» та інші романи із серії «про Мегре».

Елементи наукової новизни роботи. Наукова новизна магістерської роботи полягає у комплексному аналізі лексико-стилістичних засобів, використаних Жоржем Сіменоном для створення образу Жуля Мегре у детективних романах. Так, у дослідженні здійснено систематизацію лексико-стилістичних елементів, які формують характерні риси головного героя – комісара Мегре, з урахуванням їхнього впливу на сприйняття читачем. Результати роботи сприяють глибшому розумінню художньої майстерності Жоржа Сіменона та розширюють уявлення про мовно-стилістичні особливості детективного жанру.

Практичне значення наукової праці полягає в можливості використання її результатів для перекладу, зокрема українською. Дослідження допомагає краще зрозуміти особливості авторського стилю, його прагнення до лаконічності, точності висловлювання та глибокого психологізму. Крім того, результати роботи можуть стати базою для подальших наукових досліджень у сфері психологічного аналізу літературних персонажів, жанрових особливостей детективної літератури та розвитку імпресіоністичного реалізму. Також дослідження сприяє популяризації творчості Жоржа Сіменона, зокрема через створення літературних оглядів або лекцій, присвячених його внеску в розвиток детективного жанру.

Апробація результатів дослідження. Загальні положення роботи розкрито у наступних наукових розвідках:

1. Галій С. Імпресіоністичний реалізм Жоржа Сіменона: загальна характеристика творчості. V студентський науковий колоквиум «La philologie romane : le réel et les perspectives» / за заг. ред. Л. В. Бондарук. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2023. 98 с.

2. Галій С. Художній образ персонажа в детективному жанрі. II Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Полілог мов і культур в освітньо-науковому просторі». КНЛУ 14-15 березня 2024 року. 160с.

3. Галій С. Дослідження образотворення художнього героя у детективних романах Жоржа Сіменона: огляд літератури. II Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми міжкультурної комунікації». ЛНТУ 10 квітня 2024 року. 61с.

4. Галій С. Особливості образотворення художнього героя у детективних романах Жоржа Сіменона. I тур Всеукраїнського конкурсу наукових робіт у ВНУ ім. Лесі Українки, 25 квітня 2024 року.

5. Галій С. Рефлексія творчості Жоржа Сіменона: до питання психологічного імпресіонізму в детективних романах. XVIII Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень». ВНУ ім. Лесі Українки 14–15 травня 2024 року. 205с.

6. Галій С. Художньо-образні елементи детективних романів Жоржа Сіменона. VI студентський науковий колоквиум «La philologie romane : le réel et les perspectives» / за заг. ред. Л. В. Бондарук. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2024.

7. Галій С. Лексичні засоби формування образу персонажа Жуля Мегре. SCIENTIA EST POTENTIA: молодіжний науковий вісник факультету іноземної філології: наук. журн. / [редкол. : О.В. Станіслав (гол. ред) та ін.]. - Луцьк: Волинськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2024. - №11. - 100 с.

Структура наукової роботи. Наукова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаної літератури. Загальний обсяг наукової роботи становить 78 сторінок, з них 71 сторінка основного тексту.

РОЗДІЛ 1

Теоретичні засади дослідження художнього образу літературного персонажа і його відповідність жанровому аспекту творів

1.1. Художній образ персонажа детективного жанру

Художній образ невід'ємно пов'язаний із суспільними процесами тієї епохи, коли створювався літературний твір, із переконаннями письменника, його культурою та манерою письма, інтересами читачів, ну і звісно жанровими характеристиками твору. Тому і дослідження художнього образу персонажа викликає цікавість у літературознавців. Завдяки аналізу художнього образу персонажа вони можуть розкрити особливості манери письма автора, загальні жанрові ознаки, віяння літературної течії та інше.

Для того, щоб виокремити особливості художнього образу персонажа детективного жанру, проаналізуємо спочатку визначення поняття «художній образ», яке трактується у науковій літературі.

П. Білоус у своєму посібнику зазначає, що образність є рушієм художньої літератури, саме завдяки образам читач може уявити, відчутти, сформулювати конкретні чуттєві картини та переживання. Створюючи образ, письменник у словесній формі пропонує художню загадку, яка потребує творчого розгадування [1, с. 88].

Художній образ є ідейним центром літературного твору, через який автор передає свою задумку. Літературознавці досліджують походження та історію розвитку цього терміну в літературній думці, зокрема в працях І. В. Гете, Г. В. Ф. Гелеля та ін., й узагальнено трактують це поняття як «відтворення явищ життя в конкретно-індивідуальній формі» [14]. Також автори акцентують свою увагу і на образах, які можуть виходити за рамки одного твору, тобто повторюватись в ряді творів одного автора. Таким, наприклад, є образ комісара Меґре у детективних романах Жоржа Сіменона.

Якщо розглядати образ як результат процесу художнього відбиття, як робив це О. Ситченко, то варто зазначити, що художній образ в цьому плані є

єдністю емоційних та логічних проявів, які зумовлені об'єктивно-суб'єктивною природою творчості письменника, його ідеями, та впливають на особистісне формування читача [21, с. 9].

У словнику літературознавчих термінів художній образ трактується у трьох визначеннях:

1) естетична категорія, що характеризує особливий, притаманний мистецтву спосіб творення уявного світу; сформований фантазією письменника світ, тією чи іншою мірою співвідносний зі світом реальним на рівні суспільних, культурних, історичних, психологічних та інших явищ;

2) будь-яке явище уявного світу, котре завдяки творчій художній діяльності письменника сприймається читачем як щось цілісне, завершене, зримає;

3) семантична (значеннєва) трансформація слів у художньому тексті, коли об'єктивному мовному значенню слова (слів) надається специфічне художнє значення, відбувається «семантичне зрушення», що дає змогу по-новому, з несподіваного боку розглянути предмет чи явище [22].

Вартим уваги також є міркування Т. Шемеліної, яка зазначає, що художній образ є своєрідною концентрацією думки, духовної матерії, що перебуває в особливому енергетичному та інформаційному просторі та випробовує людство упродовж історії[25, с. 170].

У науковій літературі є безліч визначень поняття «художній образ», проте якщо узагальнити їх, можна зазначити, що це уявний світ автора, який він створює в контексті літературного твору з метою донесення ідеї та власного задуму. Людська уява завжди певною мірою домальовує той чи інший образ, що зумовлено потребою у пізнанні, вирішенні конфліктних ситуацій, у випадку детективного роману – розкритті злочину, розумінні минулих та майбутніх подій. Художній образ не може існувати поза межами людської свідомості, адже він твориться її уявою, фантазією, як читача, так і автора твору. Художній образ персонажа дещо звужує вищезазначені трактування, оскільки він обмежується конкретною особистістю, яка фігурує у літературному творі. Ще

більш вужчим є поняття художнього образу персонажа детективного жанру, адже існують жанрові особливості, які автор враховує під час створення того чи іншого героя, що виконує певну роль у детективній історії. Зокрема у детективних романах є позитивні і негативні персонажі (детектив і злочинець), а також є епізодичні, які виконують другорядну функцію у системі здійснення та розкриття злочину.

У детективному жанрі герої часто поєднують у собі як позитивні, так і негативні риси. Це створює більш глибокий і складний образ. Часто детектив – це персонаж зі складною особистою історією, особистими травмами або вадами, такими як любов до випивки, відчуженість, цинізм або грубість. Наприклад, комісар Мегре Жоржа Сіменона вирізняється своєю лаконічністю, великодушністю і схильністю співчувати навіть злочинцям. Ця багатогранність робить персонажа живим і реалістичним, і, незважаючи на свої недоліки, він приваблює читача своєю людяністю.

Герой детективного жанру – це персонаж, якому притаманні високі інтелектуальні здібності, нестандартне та аналітичне мислення, він може розкривати екстраординарні злочини, бачити те, що не можуть помітити інші герої, його вчинки непередбачувані, але вкінці кінців логічні, він може нехтувати правилами, бути ексцентричним та таємничим. Його місія – розкрити злочин завдяки логічному аналізу подій. Персонаж детективного жанру здебільшого проникливий та спостережливий, він може реконструювати справжню картину подій: злочин, пошук доказів, допит підозрюваних, власна стратегія, ідентифікація злочинця [23, с. 171].

Для детективного роману характерна низка ознак, які впливають і на створення образу літературного героя, зокрема це тематична багатоплановість, динамічний розвиток та напруженість подій, моральний пафос та чітка схема формальної побудови детективу, яка полягає у вирішенні головної проблеми: знайти і покарати винного. Звісно що головною категорією детективного роману є таємниця та її мотив, адже без неї не можливе розслідування. Наприклад, детектив у творах Е. По є ексцентричною, оригінальною

особистістю, яка розкриває таємниці злочинів, що не може розкрити поліція. Він може помічати сенс у дрібницях та деталях, висувати неочікувані підозри [5, с. 99].

Варто зазначити, що особливістю образу детективного роману також є раціоналізм та відданість науці. Індивідуальне та окреме поступаються соціальному та загальному. Герої детективних романів, а саме головні герої, які на боці добра, прагнуть побудувати справедливе суспільство, у якому перш за все – дотримання закону та порядку.

Часто автори детективних романів у центрі ставлять велич людини, її духовних можливостей. Саме тому, наприклад, Шерлок Холмс і досі популярний серед читачів різних поколінь. Детектив транспортує хаотичний кримінальний світ у такий, що легко аналізується й раціонально пояснюється через встановлення логічних причинно-наслідкових зв'язків.

Ще однією особливістю детективного роману є те, що у творі не повинно бути більше ніж один детектив, та один злочинець, і як мінімум одна жертва. Окрім цього злочинцем не повинен бути хтось з правоохоронних органів, зокрема й сам детектив.

Головні герої детективного жанру, як правило, відрізняються відмінним інтелектом і аналітичними здібностями. Вони вміють «читати» людей, оцінювати деталі і робити висновки з мінімуму інформації. Наприклад, Шерлок Холмс у Артура Конан Дойля – майстер дедукції, і судити про це можна, глянувши на професію, захоплення і навіть характерні риси людини. Ця характеристика створює зачаровує образ героя-інтелектуала, який перетворює розслідування в інтелектуальну гру.

У сучасному детективному жанрі особлива увага приділяється психологічному портрету головного героя. Герої детективних романів не тільки розгадують загадки, а й ведуть внутрішню боротьбу зі страхом, пам'яттю і емоційними травмами. Наприклад, такі персонажі, як детектив Гаррі Гоул у романі Ю.Несбе, часто стикаються зі складними особистими проблемами, які іноді заважають їм працювати, а також глибше розуміти мотиви інших людей,

особливо злочинців. Психологічна глибина робить персонажа більш людським і близьким читачеві.

Персонажі детективного жанру часто зображуються як такі, що протистоять соціальним негараздам, таким як корупція, класові відмінності та несправедливість. Вони не лише розслідують злочини, але й ставлять під сумнів моральні та етичні норми суспільства. Це можна побачити у творчості Реймонда Чандлера. Персонаж Філіп Марлоу виступає своєрідним «лицарем» у корумпованому світі. Таким чином, Філіп Марлоу стає символом боротьби з системою і критики соціальних проблем, що надає його образу глибини і значущості.

Наприклад, Еркюль Пуаро з роману Агати Крісті відомий своїм педіатричним досвідом, любов'ю до «маленьких сіреньких клітинок» і ідеально доглянутими вусами, які підкреслюють його характер інтелектуального детектива. Ця унікальність і харизма роблять образ персонажа яскравим і незабутнім надовго[56, с. 457].

Створюючи художній образ літературного героя детективного роману, автори використовують, перш за все, слово – мову самих персонажів; психологічний аналіз; вимальовують пейзажі, які передають почуття героїв; роблять екскурс у минулі події; епіграфи; листи та інше. Кожен з героїв детективного роману виконує певну роль у здійсненні злочину, або ж у розкритті його. Проте кожен має свій характер, історію та соціальну роль. Це неабияке мистецтво: знаючи наперед розгадку, написати детективний роман, який буде повен таємничості, експресіонізму та цікавості. А також наділити свого героя рисами, які не лише допоможуть розкрити злочин, але й привернуть увагу читачів.

1.2 Художні прийоми творення образів персонажів у детективних романах

Детектив–різновид пригодницької літератури, що належить допаралітератури. Це передусім прозові твори, зовнішній сюжет яких

послідовнорозкриває певну заплутану таємницю, пов'язану зі злочином та його розслідуванням, а внутрішній є когнітивною історією розв'язання логічної задачі [15, с. 271].

Періодом утвердження детективу як незалежного та самостійного жанру є епоха романтизму. Проте завдяки ідейності просвітницького реалізму, який передував романтизму, тенденції зміни особистості в плані розвитку та просвітлення і зародився детективний роман як готичний. В подальшому готичний роман виділяється своєю природою і відбувається формування «чистого детективу» [24]. Детективний роман стає жанром літературного твору, у якому є багато місця для розвитку подій, для дослідження не лише скоєного злочину, але й багатьох соціальних проблем. Тому з часом і до сьогодні він стає найбільш поширеною формою детективного жанру.

Як і в будь-якому літературному творі, для створення художнього образу персонажа використовуються різноманітні прийоми. Якщо говорити узагальнено, то художні прийоми – це інструменти створення літературних образів та тексту загалом, які використовує автор з метою передачі ідеї, задумки та проблем, які порушуються у його творі. Прийомами створення художніх образів у детективах виступають поняття, які мають відповідати і характеру героя, і жанровим особливостям твору. Проаналізуємо кожен прийом окремо.

Портрет. Зображення зовнішності героя у детективному романі – це один з прийомів індивідуалізації персонажа. Зазвичай через опис зовнішності розкривається і внутрішній світ героя: його звички, вподобання, захоплення, риси характеру та інше. Детективному жанру зазвичай притаманний розірваний вид портрету персонажа, який розкривається поступово, витримуючи інтригу та сюжетну лінію. Саме в коротких портретних описах міміки, жестів, виразів обличчя криється таємниця, наприклад, злочинця або ж комісара (детектива). За психологічним аналізом зовнішнього вигляду можна помітити внутрішній світ героя, який щось приховує [7, с. 92-95].

Вчинки. Головним персонажам детективного роману, а саме комісару та злочинцю, притаманні вчинки, які розкривають їхній характер. Зокрема вчинки комісара чи детектива обдумані, виважені, інколи ризикові, холоднокривні, аналітичні та застережливі; він прагне розкрити злочин не завдавши шкоди суспільству. Твердість та аналітичність найбільшою мірою проявляються у вчинках позитивного персонажа. Натомість поведінка злочинця коливається від синхронності до асинхронності, це людина, яка не може втриматись перед спокусою, слабка сила волі, страх бере верх над розсудливістю, інколи це закрита людина, інколи занадто відверта, особистість, яка вводить в оману. Реакція персонажа детективного роману на зовнішні події, його дії та вчинки можуть читачеві допомогти зрозуміти його характер та мотивацію. Наприклад, якщо персонаж реагує на стрес агресією або виходить із складних ситуацій з хитрістю, це може вказувати на певні якісь психологічні особливості його характеру.

Авторська характеристика. Досить часто у детективних романах автор виступає у ролі всезнаючого коментатора. Він коментує не лише навколишні події, але й душевний стан героїв, їх емоції та почуття. Наприклад, у своїй творчості Жорж Сіменон інколи розуміє злочинця та наділяє його такими почуттями як розпач, зневіра, каяття [57, с. 13].

Характеристика героя іншими персонажами твору. Цей прийом творення образу персонажа досить часто використовують автори детективних романів, особливо коли мова йде про опитування свідків, з'ясування обставин злочину та інше.

Світогляд героя. У детективному романі автори наділяють своїх головних персонажів глибоким світоглядом, який містить раціональне пояснення кожному явищу на землі. Світогляд детектива базується обов'язково на принципах справедливості, гуманності, законності, науковості та логічності. Детектив обізнаний у багатьох сферах життя, має свої захоплення, багато читає, цікавиться психологією людини, яка і допомагає йому певною мірою

розкривати таємниці злочинів. Якщо світогляд детектива буде «бідним», читач не буде відчувати до нього інтересу [2, с. 12].

Речова характеристика. Речі, що оточують героя детективного роману, створюють уявлення про його матеріальний достаток, сферу інтересу, естетичний смак, інколи речі є доказами скоєного злочину, тому речова характеристика у детективному романі є досить важливою.

Засоби психологічного аналізу. Створення образу персонажа у детективному романі може бути складним процесом, який вимагає вдумливого психологічного аналізу. Для цього автор може використовувати внутрішній монолог: детальний опис внутрішніх думок, почуттів і мотивів як детектива, так і злочинця, що допоможе розкрити їх психологічну природу [8, с. 48].

Діалоги. Діалоги між персонажами детективного роману можуть характеризувати їхнє ставлення до інших персонажів. Тон, образність мови та реакції на запитання інших героїв (наприклад, під час допиту) можуть вказувати на правдивість інформації, на психологічні особливості героя.

Символіка і метафори. Під час створення образу персонажа детективного роману автор може використовувати символіку і метафори, використанні таких засобів допомагає передати психологічні аспекти персонажа без прямого опису. Наприклад, образи, які асоціюються зі світлом і темрявою, можуть відображати боротьбу добра і зла у внутрішньому світі персонажа [58, с. 597].

У книгах детективного жанру бувають різні типи героїв-детективів. Загалом літературознавці виділяють чотири типи таких героїв:

- досвідчені професіонали;
- інтелектуали;
- обдарований дилетант;
- випадкові свідки, які були втягнуті в гущу подій.

Письменник має право вирішувати, який з типів героя йому обрати. Один автор віддає перевагу стежити за ходом думок інтелектуалів, таких як Шерлок Холмс, іншому цікаві обивательські зіставлення дилетантів, а третьому подобається випробовувати жах разом з невинною жертвою, випадково

втягнутою в розкриття злочину. Також є письменники, які захоплюються міцним та сміливим детективом, який йде крізь болото і сірість темними вулицями, ламаючи на ходу голови та ухиляючись від куль. Відповідно до того, який тип героя вибирає автор, змінюється і стиль розповіді.

Символічні деталі, такі як одяг, звички та майно, можуть розкрити більше про характер людини. Наприклад, сигара або старе пальто можуть символізувати життєвий досвід і професійну стриманість. Наприклад, капелюх, люлька та схильність до тривалих роздумів у кав'ярнях надають образу комісара Мегре особливої спокійної рішучості та розважливості. За допомогою таких деталей автор тонко розкриває психологічні риси головного героя, показуючи, що навіть незначні деталі важливі для розуміння його внутрішнього життя.

Детектив часто протиставляється іншим персонажам і суспільству в цілому. Цей контраст може підкреслювати певні риси характеру головного героя, такі як моральна стійкість, чесність і незалежність. Наприклад, у романах Реймонда Чандлера детектив Філіп Марло є «лицарем», який вирізняється своєю честю та принциповістю у корумпованому світі та на тлі деградованого суспільства. Цей контраст дозволяє читачеві глибше оцінити характер головного героя і зрозуміти його мотивацію [59, с. 78].

Психологічна глибина досягається завдяки внутрішнім монологам і роздумам персонажів. Цей прийом дозволяє читачеві отримати уявлення про мотивації, підозри, страхи та переживання персонажа, які впливають на його поведінку. У творі Жоржа Сіменона суперінтендант Мегре часто розмірковує над тим, що спонукало персонажа до злочину, намагається зрозуміти його особистий біль і мотиви. Такий психологічний аналіз допомагає розкрити людину як людину з глибокими внутрішніми переживаннями.

Для написання детективного роману існує одне загальноприйняте правило: головний герой детективу обов'язково повинен бути рішучим, впевненим, володіти серйозною мотивацією до дій. Або повинні бути якісь внутрішні фактори, які змушують його діяти рішуче (наприклад, вбивця погрожує

головному герою або ж його сім'ї). В іншому випадку головний персонаж буде програвати вбивці, і читач втратить інтерес до книги. Позитивний герой повинен бути (фізично чи душевно) рівносильний злочинцю – лише тоді їх боротьба буде захоплюючою, довгою та цікавою.

Сучасний детективний жанр досить розвинений і багатогранний. Головне завдання перед автором нового детективного роману – уникнути створення стереотипного персонажа, який призведе роман до негативної критики. У цьому випадку письменник додає до характеру героя рису, яка б ідентифікувала його від стереотипу або суперечила б іншим рисам його характеру, іншими словами, «ламає стереотипи». Але варто зазначити, що такий прийом створення нового образу детектива можливий лише тоді, коли він виправданий. Це стосується гармонійного поєднання цієї риси характеру з соціальним статусом героя, його фізичним та психологічним станом тощо. Неприпустимо ламати стереотип лише заради того, щоб здивувати чи шокувати читача. Інакше це буде виглядати безглуздо, або сильно змінить думку читачів про героя детективного роману, і не завжди на краще [60, с. 32].

Художні прийоми, використовувані для створення образів в детективному жанрі, роблять персонажів багатовимірними і емоційно насиченими. У них поєднуються реалістичні деталі, символіка, внутрішня психологічна боротьба і соціальні контрасти. Використовуючи ці прийоми, можна створити запам'ятовуються образи, які залучать читачів і зроблять кожен детективну історію унікальною.

Отже, створення персонажу детективного роману за допомогою художніх прийомів є досить специфічним та кропітким процесом. Героям класичних творів, притаманні прийоми та теми, які порушують теми кохання, соціальної нерівності, біографічні розповіді, проблеми культурного напрямку та інше. Натомість жанр детективного роману вимагає специфічних прийомів творення художніх образів, зокрема головного героя, які б передавали весь спектр емоцій, переживань, думок, аналітики, характер, мотиви поведінки, інтерес читача до детектива упродовж всього твору.

1.3. Дослідження образотворення художнього героя у детективних романах Жоржа Сіменона: огляд літератури

Жорж Сіменон – загальноновизнаний майстер детективного роману, у яких наскрізною лінією простежується інтрига, увага до деталей, характерів персонажів, особлива атмосфера, яких пов'язує іронічно-філософська манера автора.

Романи Жоржа Сіменона об'єднані у серію про комісара Мегре: кремезного чоловіка із люлькою, який завжди тримає себе в руках, непохитно вірить в себе та справедливість [4, с. 11].

Серед вітчизняних літературознавців досить мало науковців, які досліджували творчість Жоржа Сіменона загалом, та особливості образу творення комісара Мегре зокрема. Швидше за все його творчість досліджували в контексті історії зарубіжної літератури, або ж історії розвитку детективного жанру. На просторах Інтернету можемо зустріти невеликі за обсягом статті, які присвячені бібліотечній виставці творчості Жоржа Сіменона.

А. Власюк пише про Жоржа Сіменона, що «все життя він писав у стилі фікшн, тобто від початку до кінця вигадував своїх героїв і події навколо них. Не дивно, що потім мало пам'ятав написане. Ж. Сіменон зізнається, що ніколи не перечитував своїх романів. Перед інтерв'ю з журналістами йому доводилось освіжати в пам'яті з різних джерел хоч щось із надрукованого, причому зазвичай це були відгуки критиків про той чи інший твір» [6].

Усе життя Жорж Сіменон писав свої твори, і серія детективних романів про комісара Мегре займають лише незначну частину у його величезній літературній спадщині. Кількість творів настільки велика, що сам автор навіть забував їх зміст – майже 500 творінь. В центрі уваги Ж. Сіменона завжди персонажі з простого народу. Він розповідає про них таких, якими вони є, без перебільшень.

Проте саме 80 романів про комісара Мегре приносять йому славу: дослідники навіть поділяють його творчість на «романи про Мегре» і «не про Мегре». Жорж Сіменон до того ж написав історію створення персонажа Мегре,

висвітливши її у книзі «Записки Мегре» (1950). Тут він зазначає, що йому хотілось створити образ персонажа, героя-захисника, який прагне допомагати простому народу, знати про них все та давати слушну пораду [9, с. 4].

До 90-річчя від виходу перших романів Жоржа Сіменона на сайті бібліотеки імені Лесі Українки (м. Київ) була опублікована стаття «Комісар Мегре і його автор», де зазначається, що не зважаючи на правила детективного жанру, Жорж Сіменон у своїх романах утримується від використання детальних описів, ліричних відступів, картин природи. Автор ретельно підбирає лексику, яка є незначною та досить конкретною: влучність і найнеобхідніші формулювання є особливістю головного героя його детективів. Ж.Сіменон продемонстрував майстерне використання інтриги у романах про Мегре від першої до останньої сторінки. Завдяки своїй психологічній глибині автор завжди співчуває злочинцеві, що особливо вирізняє його з-поміж інших авторів. Літературознавці стверджують, що Жорж Сіменон підніс детективний роман до висот серйозної літератури та зробив його «високим жанром» [12].

Багато літературознавців відзначають пильну увагу Жоржа Сіменона до психологічного розмаїття його персонажів. Зокрема, у багатьох статтях і монографіях йдеться про гуманістичний підхід Ж.Сіменона до характеротворення: він не лише розслідує злочини, а й намагається зрозуміти психологічні мотиви та життєві обставини, що спонукали його до їх скоєння. У своїй книзі «Психологічні глибини персонажів Сіменона» літературознавець Джон Максвелл зазначає, що творчість Ж. Сіменона можна вважати «романом про людську душу» через його особливу увагу до внутрішніх конфліктів і складних емоцій.

Детективні романи про комісара Мегре Жоржа Сіменона вивчали багато зарубіжних літературних критиків та дослідників, що не можна сказати про вітчизняних літературознавців. Одним з найвідоміших є Патрік Мернхем, британський письменник та критик, який присвятив значну частину свого дослідницького доробку творчості Жоржа Сіменона.

Інший важливий аспект дослідження стосується соціальної критики в романах Ж. Сіменона. Багато дослідників підкреслюють, що головний герой, комісар Мегре, служить символом протистояння соціальному неблагополуччю і класовим відмінностям. У статті «Комісар Мегре як соціальний критик» Річард Бейн пояснює, як Сіменон використовував образ простих людей, щоб показати Соціальні та бюрократичні проблеми, в цьому образі Ж. Сіменон висловлює своє невдоволення соціальною несправедливістю і нерівністю [61, с. 57].

Одна з його праць, яка може бути корисною для вивчення детективних романів про Мегре, – *“The Man Who Was Maigret: A Portrait of Georges Simenon”* (Людина, яка була Мегре: Портрет Жоржа Сіменона). У цій книзі П. Мернхем досліджує життя і творчість Жоржа Сіменона, включаючи його детективні романи про комісара Мегре, та розкриває багато цікавих аспектів авторської майстерності. Наприклад, автор зазначає, що Жорж Сіменон ніколи не був схожим на комісара Мегре, як це стверджували інші критики. Його світогляд був занадто егоцентричним, про що свідчать факти з його біографічних оповідань [33].

Особливості індивідуальної манери створення образу комісара Мегре описано у науковій праці Л. Мартіньяні. Зокрема автор статті говорить, що Мегре нагадує нам про те, що «детектив народжується з внутрішньою моральною та соціальною конотацією, пропонуючи читачеві, що територія стає справжнім літературним персонажем» [31, с. 40]. Передісторією є реальність, яка, описана художніми засобами та може виразити межі між добром і злом у набагато цікавіший спосіб, ніж оригінальний детектив. У цьому сенсі література Ж. Сіменона центрифугує реальність і проєктує детективну історію на реальні соціальні проблеми.

Цілу книгу також Х. М. Патон присвячує творчості Жоржа Сіменона, зокрема його детективним романам. Авторка зазначає, що його головний герой, комісар Жюль Мегре, мабуть, такий же відомий, як Еркюль Пуаро та міс Марпл, навіть в англосфері, з новими перекладами *Penguin*, які були опубліковані та

перевірені в Інтернеті, знову і знову повертається у читацькі кола та на екрани телевізорів [32, с. 34].

Судження Д. Гарднер також віднайшли своє місце і критиці детективної творчості Жоржа Сіменона. Замість того, щоб дати читачам катарсис у визначенні винних, пише авторка, розв'язки Жоржа Сіменона часто залишають їх невпевненими, яких персонажів засудити [30, с. 592]. Хоча вчені часто відзначають цю тривалу невизначеність, їм ще належить пояснити, як Ж. Сіменон породжує це чи як це сприяє насолоді читачів. Д. Гарднер стверджує, що Ж. Сіменон використовує прив'язку – схильність людей зважувати початкову інформацію сильніше – щоб спонукати читачів неправильно оцінювати персонажів. Ж. Сіменон використовує цю тактику, щоб викликати відчуття дезорієнтації, яке спонукає читачів уважно вивчати процеси, за допомогою яких вони формують судження [30, с. 593].

Світоглядну позицію Жоржа Сіменона в контексті написання детективних романів та створення образу комісара Мегре висвітлює у своїй праці ряд іноземних авторів. Зокрема вони вказують, що романи про Мегре значно відрізняються від детективної літератури Агати Крісті та Артура Конана Дойла. Головні герої зазначених авторів керувались чистою логікою часу і простору, натомість Мегре проникає в людську природу злочинця: він переслідує, прискіпливо та наполегливо шукає підказки, більше з'ясовує причину скоєння злочину, а не викриття злочинця. «Немає великих подвигів раціоналізації» в романах Мегре, «і проблеми, які вони представляють, людські, оскільки вони злочинні» [29, с. 453]. Окрім цього дослідники вбачають в образі Мегре священицький характер, який проявляється у підході до розкриття злочинів.

Дослідники також відзначають схильність Ж. Сіменона до створення образів «маленьких людей», занурених у повсякденні турботи. Такий підхід надає його творам реалістичності та глибини. У книзі «Естетика повсякденності в детективах Сіменона» дослідниця ЕленТрюдо аналізує, як автор створює повсякденне середовище для своїх персонажів, зосереджуючись на дрібних деталях, які надають сценам особливої атмосфери. Жорж Сіменон дозволяє нам

зануритися у світ «маленької людини» з її радощами, проблемами та тривогами через звичайних людей, яких часто зустрічає інспектор Мегре.

Дослідники приділяють особливу увагу ролі атмосфери і пейзажу, які допомагають розкрити характер головного героя. Відомо, що Ж. Сіменон добре описує Дошове місто, вулиці Умані та темні кафе, щоб передати меланхолійний настрій комісара Мегре. У своїй книзі «Місце і настрої детективної прози у Сіменона» французький літературознавець Антуан Дюваль описує, як Ж.Сіменон підкреслює емоційний стан персонажа за допомогою деталей навколишнього оточення і як змінюється світ.

Дослідники також підкреслюють лаконічний стиль Ж.Сіменона, який сприяє створенню правдивого і неординарного образу. Авторський метод відходу від непотрібних пояснень дозволяє зосередитися на суті сюжету і психологічних деталях персонажів. У статті «Лаконічність як засіб зображення в прозі Сіменона» Джеймс Вілсон пояснює, що простота стилю Ж. Сіменона наближає його героя до читача, акцентуючи увагу на психологічному досвіді і мотивації [62].

Незважаючи на те, що Ж. Сіменон ніколи не вживав термін «покликання», він приділяє багато часу його історії Мегре, щоб дозволити читачеві зрозуміти глибше бажання, яке лежить в основі призначення Мегре як детектива (поліцейського). В основі поліцейської кар'єри Мегре лежить священицьке честолюбство, він прагнув давати поради людям, які б направляли їх на чесний та законний життєвий шлях. Своїми розслідуваннями та покараннями злочинців він повертав гармонію у світ, виправляв шкоду, яку вони зробили.

На думку Л. Бекера, Жорж Сіменон в образі детектива Мегре створив тип лікаря, який би лікував тіло, розум, душу, знаючи для цього усі необхідні дані. Це по суті була психосоматична медицина, яку у своїх розслідуваннях Мегре вміло використовував [28, с. 119].

Деякі літературознавці акцентують увагу на темах моралі і вибору, які часто фігурують у творах Сіменона. Його герої часто стикаються з моральними дилемами, що надає їх образу драматизм і глибину. У своїй роботі «Мораль і

внутрішній конфлікт у творчості Сіменона» Ж.Сіменон пояснює, як люди роблять вибір у складних ситуаціях і як цей вибір впливає на їхнє майбутнє життя.

Критики часом порівнюють творчий метод Жоржа Сіменона та Оноре де Бальзак. Така близькість письменників диктується особливим глибоким відчуттям драматичності існування в буденному житті. Обидва письменники звернули увагу на драми, які глибоко заховані всерцях людей, які відбуваються за зачиненими дверима будинків. Головне завдання Мегре – зрозуміти людину і мотив її дій.

Образ Мегре повним правом можна назвати відкриттям в французькій літературі ХХ століття. Створений на основі глибоких реалістичних традицій за допомогою нових прийомів проникнення в духовний світ людини, образ неймовірно близький самому письменнику, хоча ототожнювати їх не можна. Деколи Сіменон довіряє герою частину своїх думок. Від відомих літературних образів (Шерлока Холмса, міс Марпл, Еркюля Пуаро) комісара Мегре відрізняє не лише професіоналізм, але і докладна біографія героя, яку можна скласти на основі детективів.

Згідно з літературними дослідженнями, Жорж Сіменон розробляє багатогранний образ персонажів своїх творів, використовуючи найрізноманітніші прийоми: від лаконічного стилю до символізму і глибокого психологізму. Його персонажі яскраві, реалістичні і сповнені внутрішніх конфліктів, що додало його детективним романам особливого емоційного забарвлення і стало важливим предметом літературних досліджень [63, с. 44].

Таким чином, можна визначити образ комісара Мегре як один з особливих у низці героїв-сищиків світової літератури, який відрізняє демократичне походження, професійний підхід до справи, опору на життєвий досвід та знання психології. Жорж Сіменон створює герою докладну біографію, образ Мегре позбавлений романтичного ореолу сищика, він правдоподібний і тому цікавий читачеві.

Висновки до розділу 1

Створення образу персонажа в детективному романі – це складний процес, який вимагає уваги до деталей та пильного аналізу. Ось деякі ключові аспекти, що характеризують цей процес:

- фізичні описи: автор може використовувати деталізовані описи зовнішності персонажа, такі як зріст, вигляд, одяг тощо, щоб надати читачу чітке уявлення про героя; Інколи деталі вказують на факти, що в подальшому можуть стати доказами скоєного злочину;

- внутрішня психологія: розкриття внутрішніх думок, почуттів, мотивів та конфліктів героя дозволяє читачеві краще розуміти його характер та дії. Наприклад, Жорж Сіменон наділив свого героя унікальною можливістю занурюватись у психологію злочинця, шукати причину скоєного злочину, щоб в подальшому зарадити цьому знову;

- діалоги і взаємодія з іншими персонажами: взаємодія персонажа з іншими героями через діалоги, конфлікти, або спільні події допомагає виявити його риси характеру і ставлення до інших;

- біографія детектива: особливо яскраво це простежується на прикладі комісара Мегре, біографічні дані якого впливають майже у кожному новому романі із серії; факти з дитинства, юності допомагають зрозуміти мотиви вибору професії, життєві установки та погляди головного героя;

- розвиток персонажа: персонажі можуть зазнавати змін та розвиватися протягом роману, внаслідок чого їхні характери стають більш складними та цікавими для читача. Використовуючи різноманітні засоби образотворення, Жорж Сіменон зумів продемонструвати розвиток детектива упродовж усіх своїх книг детективного жанру, про що свідчить їх популярність і для сьогоденішнього покоління читачів;

- символіка та метафори: використання символіки та метафор може додати глибини та загадковості образу персонажа, а також вказати на його внутрішній світ та сутність. Проте у своїх романах про Мегре Жорж Сіменон досить стисло

використовував лексику для передачі образу Мегре, і, як зазначають критики, в цьому була його унікальність;

- дії і реакції: дії та реакції персонажа на події, злочини, загрози тощо можуть підкреслити його характерні особливості та розкрити його справжні наміри.

Створення образу персонажа в детективному романі вимагає від автора вміння вдало поєднувати ці різні аспекти, щоб зробити героїв живими та цікавими для читача. Особливо, якщо це стосується серії творів про одного і того ж героя: така структура вимагає від автора створення особливого детектива, який зможе підтримувати інтерес читачів упродовж усіх 80 романів.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОБРАЗОТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ГЕРОЯ У ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНАХ ЖОРЖА СІМЕНОНА

2.1 Імпресіоністичний реалізм Жоржа Сіменона

Занепад реалістичного ідеалу у французькій літературі дав поштовх до виникнення нових літературних напрямів, які прийшли на зміну реалізму: це символізм, імпресіонізм та натуралізм. В імпресіонізмі досить чітко простежується досвід реалізму, водночас є запозичення від класицизму: точний аналіз дійсності; та романтизму: єдність життя і музичності.

Імпресіонізму притаманна синкретичність, і це проявляється у тому, що він гармонійно поєднується з іншими стилями, особливо з реалізмом. У літературі кінця ХІХ – початку ХХ століття у творчості багатьох митців спостерігалось явище поєднання різних стилів, як, наприклад, і в детективних романах Жоржа Сіменона. Психологія людини (її думки, переживання, мотиви) стала доповненням реалістичних подій, зокрема скоєння злочинів та їх розслідування. Імпресіоністичний реалізм відображає почуття, уникає крайнощів, «не визнає ні великого захоплення, ні глибокого суму» [13, с. 53].

Імпресіоністський реалізм у творчості Жоржа Сіменона, завдяки якому романи письменника знайшли глибину і життєвість, відрізняв його творчість від детективної літератури. У романі Ж.Сіменон вдався до прийомів імпресіонізму, щоб передати атмосферу життя і вчинків людей, внутрішні переживання персонажів і особливу «гру світла і тіні».

Жорж Сіменон відомий своїм умінням зображати життя без прикрас, проникати в глибини людської психології та соціальної реальності. Уникаючи романтизації та надмірної драматизації, він зображує складні, часом похмурі будні. Його герої – звичайні люди, часто без особливих чеснот чи високих моральних стандартів, що наближає їх до реальності. Цей реалізм досягається завдяки простій, але дуже проникливій мові, яка не відволікає читача від суті

історії. Він ретельно досліджує психологічні стани, мотивації та страхи персонажів, показуючи, як обставини впливають на їхні рішення та вчинки.

Ж. Сіменон також відрізняється здатністю передавати настрої, відчуття від моментів, немов створюючи «вражаючі» мазки пензлем в словах. Цей підхід, схожий з імпресіонізмом в живописі, дозволяє створювати яскраві і миттєві враження від персонажів, місць і подій. Він часто акцентує увагу на деталях, які здаються на перший погляд другорядними, але це допомагає передати атмосферу сцени. Це дозволяє читачеві відчувати, що він дивиться на те, що відбувається крізь призму власного досвіду персонажа. Наприклад, автор може звернути увагу на колір стін, запах в приміщенні або вуличний шум, створюючи загальний образ місця дії [64, с. 69].

Жорж Сіменон, пишучи детективні романи у стилі імпресіоністичного реалізму, пізнавав людину в найскладніших умовах її життя через думки, почуття, дії, прагнення тощо. Автор через призму комісара Мегре намагався з'ясувати у жанровому аспекті сенс вчинених злочинів, мотиви, що спонукали людей на вбивства. Він наділив головного героя бажанням знайти гармонію у взаєминах особи і суспільства, наділяючи його умінням здійснювати психологічний аналіз.

У детективних романах про Мегре – «перший по-справжньому живий герой, перша життєво достовірна людська індивідуальність у точному сенсі цього слова» [18, с. 39]. У романах ми читаємо біографію комісара, у нього є сім'я, притаманні чесноти і слабкості, захоплення та відрази. Він не є надмірно самовпевненим, зі стриманістю спілкується з різними людьми, зокрема й зі злочинцями, інколи співчуває їм. У своїх роздумах Мегре часто страждає від внутрішньої боротьби двох почуттів: почуття професійного обов'язку та співчуття до злочинця.

Детективні романи Жоржа Сіменона, як витвір імпресіоністичного реалізму, присвячені найперше пізнанню духовного та емоційного стану людини, психологічного підґрунтя характерів, які є загадковими, як і самі злочини.

Ж. Сіменон ретельно підбирає деталі, щоб відтворити атмосферу сцени та психологічний стан персонажів. Такий підхід нагадує імпресіоністичний підхід до живопису, який зосереджується на тому, як світло і тінь створюють атмосферу. Наприклад, у своєму зображенні Парижа він не дає точного переліку місць і будівель, а зосереджується на дрібних деталях, таких як світло з вікна кафе, запах мокрого асфальту або мряка, що розмиває силуети перехожих. Це дозволяє читачеві відчувати пульс міста і зрозуміти середовище, в якому живе і працює Мегре.

Так само, зображуючи атмосферу офісу чи місця злочину, Сіменон акцентує увагу на кількох деталях – старому потрісканому столі, недопалку в попільничці, відбитку пальця на склянці з водою. Ці деталі не лише створюють атмосферу, але й дають підказки, що відображають психологічний стан і передчуття персонажів.

Образ комісара Мегре вперше з'являється в 1929 році, в романі «Петерс Латиш» (фр. «*Pietr-le-Letton*»). Саме у цьому романі Ж. Сіменон виступає уже на піку всеозброєння своєї майстерності, і саме тут намічені всі основні риси художньої манери письменника. У цьому ніби на перший погляд типовому детективі вже відчувається рука імпресіоністичного реаліста, який вміє створити прекрасний випуклий портрет, жанрову сцену, дати чудовий опис, як, наприклад, опис меблів «У Савойського короля» чи благополучного, типового буржуазного дому Берти і самої Берти, кімнати платного танцівника Жозе, п'яної бійки в портовому кабаку [65, с. 29].

Характерна сіменонівська атмосфера відразу захоплює читача. Але найголовніше не в цьому. Найголовніше – в образі Мегре, як в основному і ведучому, що відсуває детективну тему в сторону, або ж надаючи їй інший вимір – соціально-психологічний.

Вже перший роман із серії «про Мегре» дає право стверджувати, що детективна тема зовсім не є тут самоціллю, а веде до розкриття людських характерів та долі, в яких відображаються закономірності суспільного життя.

Ж.Сіменон ніколи не намагається хитрити з читачами, ставити їм пастки, як це робили автори класичних детективів. Логічна гра, індукція традиційного детективу, який побудований шляхом пошуку та пред'явлення доказів, не зустрічаються у романах про Мегре. Відкриття Мегре – це результат не так логічного зусилля, як результат діагностичного імпресіонізму [16, с. 82].

Не важко переконатись, що романи ранньої творчості Ж.Сіменона цікаві не так інтригою, як великим життєвим матеріалом, який внесений у розповідь. Автор дійсно «возить» читача по найрізноманітнішим, реальним місцям. Постійно переїжджаючи у нові міста, автор частково передає це і в своїх детективних романах. Наприклад, «Танцівниця з «Веселої Мельниці» починається в одному з нічних кабаків Льежа, і читач переноситься вже на знайомі нам по «Я згадую» і «Педітрі» вулиці Леопольда, Пью-зен-Сок, переходить міст через Мезу.

Людина і соціум – є основною темою творчості Ж. Сіменона. Але в його детективному романі вона проявляється в найбільш чистій і конкретній формі – демонстрації тих шляхів, які ведуть людину буржуазного світу до порушення його законів, і тих психологічних процесів, які це супроводжують. Останнє складає специфіку художнього почерку Ж. Сіменона.

В детективних романах Жоржа Сіменона дуже голосно звучить соціальна тема, і пригодницький сюжет аж ніяк її не затьмарив. До того ж автор не збирався прикривати зображення буржуазного світу. У дзеркалі його творінь відображається обличчя Франції середини ХХ століття. І тому, безумовно, у них відображена чітка, точна, скупа реалістична техніка письма, яка переплітається з імпресіоністичним бажанням відтворити внутрішній світ людської особистості.

У романах Ж.Сіменона важливі не лише дії персонажів, а й їхні емоції та реакції, які часто передаються через імпресіоністичні емоційні описи. Замість об'єктивного опису фактів, основна увага приділяється тому, як події впливають на Мегре та інших персонажів. Мегре часто зображується у стані

інтроспекції, «вслухаючись» у настрій сцени, «відчуваючи» злочинця і ніби передбачаючи його наступний крок [66, с. 75].

Наприклад, під час допиту підозрюваного Жорж Сіменон описує не лише слова та відповіді, але й зміни в міміці, положенні рук та дрібних жестах, які розкривають справжні почуття, що ховаються за удаваним спокоєм. Це дозволяє читачеві відчувати неловиму психологічну «атмосферу», ніби він або вона були там.

Герої детективних романів, наприклад, «Жовтий ягуар», «Мегре і старенька пані», «Клуб «100 ключів» з головою занурюються в людське середовище, аби краще зрозуміти й відчувати суть міжлюдських стосунків у тій чи іншій драматичній ситуації, скоріш інтуїтивно, ніж аналітично відрізнити правду від брехні, щоб викрити зло. А як свідчить Ж. Сіменон разом із комісаром Мегре, зло у світі жовтого диявола – це аж ніяк не сам убивця, це весь комплекс людиноненависницьких взаємин у суспільстві, його загальна аморальна атмосфера [10, с. 2].

У своїх романах Ж. Сіменон часто створює унікальну атмосферу, в якій читач може проникнути у внутрішнє життя своїх героїв і побачити їхні вразливі місця. Його простий стиль письма характеризується відсутністю зайвих прикрас і лаконічністю. Однак за цією простотою ховаються глибокі емоційні пласти. Наприклад, він уникає прямих емоційних описів, натомість обирає динамічні діалоги та деталі повсякденного життя для створення потрібного настрою. Це дозволяє йому досягти того, що деякі критики називають ефектом «малювання крізь тріщини», типовим для імпресіоністичного живопису.

У сцені з роману «П'єр ле Леттон» Сіменон зображує щоденні спостереження суперінтенданта Мегре, але водночас надає цьому моменту глибокого символізму: *«Megret regarde en silence la ville derrière la fenêtre, où le brouillard enveloppe la chaussée et où les lampadaires projettent des cercles de lumière flous. Chaque passant ressemblait à une ombre qui se reflétait dans les flaques d'eau après la pluie. Il savait que des passions réelles, des peurs et des désirs*

secrets se cachaients sous cette carapace, mais il n'était pas pressé de les révéler. Ils faisaient tous partie d'un tableau plus vaste que lui seul pouvait voir» [4, с. 65].

Цей уривок яскраво демонструє здатність Ж. Сіменона створювати враження, відчуття моменту. Туман, бруківка, ліхтарі з їхніми туманними колами – ці деталі роблять описи реалістичними, але залишають місце для емоційної інтерпретації читача.

Ж. Сіменон часто звертався до зображення звичайних людей у сільській місцевості та маленьких містечках, зосереджуючись на їхній боротьбі, внутрішніх зламах і трагедіях. Герої Сіменона часто є звичайними людьми зі своїми вадами, таємницями та прихованими страхами. Він майстерно зображував соціальні протиріччя, приховані в повсякденній поведінці, виводячи на перший план деталі, які інші можуть вважати неважливими.

Наприклад, у своєму романі «Людина, яка дивиться у вікно» він пише: *«Il regardait les trains qui passaient, l'un après l'autre, comme une vie pleine de possibilités qui ne devien draient jamais sa réalité. Et ce n'étaient pas des rêves, mais plutôt les ombres de rêves qu'il n'osait même pas exprimer à voix haute»[9].*

Цей уривок відображає як спостережливість, так і психоаналітичні навички. Простий жест головного героя, який дивиться на потяг, розкриває символ втрачених можливостей і внутрішньої порожнечі.

Сам Ж.Сіменон часто говорив про свою літературну філософію і бажання зображати життя таким, яким воно є, без прикрас і моралізаторства. Його метою було передати «людську правду», і він завжди вважав, що література повинна бути дзеркалом суспільства.

«Моя мета – показати людей такими, якими вони є, з усіма їхніми суперечностями. Читачі повинні бачити в моїх героях свою власну слабкість і силу», – говорив Сіменон.

Таким чином, імпресіоністичний реалізм Жоржа Сіменона – це не лише детальний опис довкілля, а й глибокий психологічний портрет його героїв. Він небагатослівний, залишаючи читачеві можливість домислювати і додавати

власні почуття та переживання, що робить його твори унікальними за своїм художнім та емоційним наповненням.

Імпресіоністський реалізм Ж. Сіменона проявляється також в символічних деталях, що відображають внутрішні переживання головного героя. Наприклад, у багатьох романах є сцена, де Мегре сам палить трубку. Це не просто опис будинку, а символ глибокого роздуму, поглиблення в свої думки і пошуку рішень. Дим з трубки стає символом розсіювання сумнівів і зосередження на істині.

Такі деталі, як напівтемрява кімнати, відображення в дзеркалах особи підозрюваного і чашки, залишені на столі, як ніби висловлюють невидиме, але відчутне переживання, приховане за буденністю. Таким чином, Ж. Сіменон використовує предмети для створення психологічного резонансу, коли звичайні речі відображають душевний стан персонажа.

У своїх зображеннях Жорж Сіменон часто використовує контрасти світла і тіні, щоб передати складність і неоднозначність своїх персонажів. Це один з ключових елементів імпресіоністичного підходу, який допомагає розкрити глибини людської психіки. Наприклад, у кількох сценах зображено, як світло від лампи лише частково висвітлює обличчя Мегре, тоді як інші частини залишаються в тіні. Це символізує внутрішній конфлікт комісара, його інтуїцію та прагнення розкрити приховані істини [66, с. 75].

Контраст між світлом і тінню часто використовується, коли обличчя злочинця або підозрюваного перебуває в напівтемряві. Це створює відчуття невпевненості та натякає на приховані мотиви, які ще належить розкрити. Наприклад, у сцені допиту світло в кімнаті приглушене, а підозрюваний майже повністю схований у тіні, і Мегре бачить його обличчя лише частково. Ця деталь посилює напругу і підкреслює психологічну складність персонажів.

Стиль Ж.Сіменона часто характеризується певною фрагментарністю, що відображає «миттєвість» моменту. Якщо в картинах імпресіоністів художник відтворює світ у короткочасній формі, то Ж.Сіменон фіксує своїх персонажів у конкретний момент часу і підкреслює їхні ефемерні думки та почуття.

Наприклад, сцени розслідування в його романах можуть перериватися внутрішніми монологами Мегре, його короткими роздумами та сумнівами.

Такий підхід передає живий ритм розслідування, де дія змінюється швидкими роздумами і зупинками. Автор також використовуються короткі, фрагментарні речення, щоб передати напругу і внутрішній конфлікт Мегре, ніби вихоплюючи фрагменти свідомості персонажа. Це підсилює динамізм і створює відчуття реалістичності, ніби читач спостерігає за подіями в реальному часі.

У своїх творах Жорж Сіменон не лише досліджував складність людської природи через пошук розуміння мотивів злочинів, а й створював неповторну атмосферу напруження та загадковості, що супроводжувала розслідування. Крім того, він пропонував читачам глибше занурення у психологічний світ персонажів, розкриваючи їхні внутрішні конфлікти, суперечності та таємниці. Через призму комісара Мегре, який виявляв незвичайну інтуїцію та аналітичний розум, Ж. Сіменон розглядав не лише окремі сюжетні перипетії, а й ширші соціальні проблеми та моральні дилеми, що породжували їх. Таким чином, кожен роман про Мегре став не лише заплутаним детективом, а й мистецьким твором, який відображав глибокі аспекти людської психології та суспільства.

Поєднання реалізму та імпресіонізму в стилі Ж. Сіменона – це і літературний прийом, і спосіб показати, що повсякденне життя і навіть непримітні люди можуть бути цікавими, якщо подивитися на них під правильним кутом. Його романи створюють відчуття реалізму і занурюють читача в глибини повсякденного життя, але вони також сповнені внутрішнього конфлікту і напруги [67, с. 31].

Імпресіоністичний реалізм Ж. Сіменона – це особливий стиль, який робить його твори глибокими, доступними, реалістичними та емоційно насиченими. Саме цей ефект реалізму і простота стилю робить романи Жоржа Сіменона такими популярними.

2.2 Художньо-образні елементи детективних романів Жоржа Сіменона: загальна характеристика

Жорж Сіменон був одним з найбільших письменників 20 століття, а детективний роман про комісара Мегре став класикою цього жанру. Його роботи відрізняються не тільки динамічним сюжетом, а й глибоким зануренням в психологію персонажа, докладним описом атмосфери і соціальної реальності. Всі ці художні та образні елементи дозволяють Ж. Сіменону створювати детективні романи, що виходять за рамки традиційних схем і надають його творчості емоційну і філософську глибину.

Детективні романи про комісара Мегре не лише посилили славу молодого письменника, але й віднайшли багато своєрідних рис його художнього методу. Саме в них Ж. Сіменон заявив про свій глибокий інтерес до людини, до її психології, до тих складних відносин, в які люди вступали у тодішньому суспільстві. Соціально-психологічні романи-детективи Жоржа Сіменона в 30-ті роки привертали увагу не лише літературних критиків, але й інших письменників, які працювали в цьому жанрі. Зазвичай їх захоплювало те, що так як Ж. Сіменон говорить з внутрішньою глибиною про звичайну покоївку, напів грамотного селянина чи вуличну жінку не умів ніхто.

Жорж Сіменон – чудовий майстер створення атмосфери повсякденного життя, через яку формується художній образ персонажа. І ось що важливо: точність в її передачі, її історична достовірність часто вступають в протиріччя з намірами письменника говорити в першу чергу про людину загалом [68, с. 123].

Персонажі детективних романів Ж. Сіменона, дійсно, опиняються в ситуаціях, переживають драми, які могли би відбуватись і сьогодні, і п'ятдесят чи сто років тому. Його персонажі – це бельгійці, французи, американці, буржуази, художники, селяни, чиновники тощо. Особливе місце у його творах займали «маленькі» люди та їх внутрішній світ. Як говорив сам Ж. Сіменон, про людську природу він більше дізнався із розповідей сільських лікарів, ніж з філософських книг, з розповідей ковалів, столярів та інших. Він хотів пізнати всі професії, всі життя, відчувати їх до кінця.

Сіменон – майстер опису повсякденних сцен і деталей, створюючи особливий «настрій» у своїх роботах. Він ретельно передає настрій місця, часто описуючи вулиці, кафе, дощові вулиці, відчуття холодного приміщення або запах прокуреної кімнати. Ці деталі підсилюють настрій тривоги та меланхолії, створюють емоційне тло, завдяки чому читач ніби потрапляє у світ персонажів. Таким чином, Париж у Ж.Сіменона стає не просто містом, а живим, дихаючим персонажем, який впливає на людей та їхні долі.

Детективна історія Жоржа Сіменона вже в перших романах перестає бути «грою розуму», і стає інструментом боротьби за встановлення істини і справедливості. Відповідно і змінюються акценти. Суттєве значення мають тут не лише зовнішні докази (сліди, попел сигарет, відбитки пальців, плями крові на одязі і т. д.), але й характеристика соціально-моральної атмосфери, розкриття образів персонажів, психологія діючих героїв, що також є однією з характерних рис створення персонажів детективних романів [66, с. 88].

Також його перші романи виділяються досить частими описами французьких міст Фекан, Конкарно, які розташовані на Атлантичному узбережжі, чи Бельгії, холодна, волога, з частими дощами і специфічним ароматом води. Судна, баржі, шлюзи, причали грають важливу роль в творчості Ж. Сіменона. Подібний колорит надає його романам неповторної своєрідності і привабливості, створює незвичну для детектива атмосферу, яку всі згодом стануть називати «сіменонівською».

В романах «Порт туманів» (фр. «*Le Port des brumes*») і «Пасажир «Полярної лілії»» (фр. «*Le passager du polarlys*») дивує детальна усвідомленість автора важкості життя та нелегкої праці на воді. Чітким поглядом підкреслені колоритні побутові сцени з життя речників, лоцманів, моряків, спостерігачів шлюзу. До цих мужніх простих людей спрямовані повні симпатії і поваги рядки романів.

З-під пера Сіменона ніби зливаються в єдине ціле детективна розповідь і «роман моралі». Мегре не лише розкриває таємницю злочину і захищає невинну людину, але й в ході подій розслідування віднаходить глибокі причини

спричиненого зла. Так, в результаті його дій стає явним, наприклад, те, що злочин Радека з роману «Ціна голови» (фр. «*La Tête d'un homme (L'Homme de la Tour Eiffel)*») став своєрідним вихлопом злості і заздрості індивідуаліста та егоїста. Відчуваючи себе надзвичайно талановитим, важливим, він вимушений був через бідність і хвороби мерзнути і страждати. В той час, як такі нікчемні, пусті люди, як американець Кросбі, мають без всяких зусиль від народження багате і щасливе життя. Злочин Радека було потворною, жахливою реакцією на соціальну несправедливість. Автор говорить, що через 5-10 років він став би фашистом, а люди його типу через 30 років стануть терористами [11, с. 75]. Психологічний аналіз чи ненайпоширеніший метод, який автор використовує для створення образу різних персонажів, і не лише Мегре.

Щоб підкреслити контраст людських і соціальних образів, Сіменон одних описує чорними фарбами, інших наділяє привабливими якостями, якими б бідними вони не були зовнішньо. Так, в романі «Смерть Сесільї» (фр. «*Cécile est morte*») він показує вкрай неприємним адвоката Дандюрана: «безколірний, облізлий», «з земляним кольором обличчя», «з холодною посмішкою на холодному блідому обличчі», «похмурий капосник». «Деякі люди визивали в ньому (йдеться про комісара Мегре) незрозумілу фізичну відразу. Пан Дандюран був саме з таких» [11, с. 267]. Читач готується таким чином до думки, що саме цей мерзенний тип виявиться вбивцем, досвідченим злочинцем. Також різко негативно характеризуються з першого ж моменту їх появи і Радек, і Мішу. Схоже, що Жорж Сіменон мабуть і не старався заплутати справу, надати їй побільше загадковості, як вимагає жанр твору. Навпаки, він своєю стилістикою прямо наводить на злочинця.

Так виходить тому, що для нього детективність не є самоціллю. На перший план виносяться соціальні проблеми, які штовхають людей на скоєння злочинів.

«Людина розкривається не в безповітряному просторі, – не один раз повторював Сіменон. – Ось чому спочатку для мене дуже важливо було навчитися передавати специфіку середовища, в якому існує людина. Уявлення

про роль середовища у формуванні характеру дала мені класична література» [26, с. 449].

Жорж Сіменон підкреслював, що в перших «Мегре» він намагався виразити думку, яка тоді не давала йому спокою: «...одна ж хіба людина відповідальна за скоєне, і в якому світі в нашому суспільстві людина може бути признана відповідальною» [26, с. 449]. Для цього він і створив Мегре, щоб виявляти обставини, які штовхають людину на злочин.

Ж.Сіменон приділяє велику увагу зображенню місць, де відбуваються події, і використовує пейзажі та міські простори як засіб створення певного емоційного фону. Наприклад, дощ, туман і нічне місто є частими мотивами в роботах про комісара Мегре, допомагаючи передати відчуття невизначеності, незахищеності та самотності. Ці образи надають творам Ж. Сіменона імпресіоністичного настрою і роблять читача співучасником зображуваного світу.

У романі «П'єтро» (фр. «*Pietro*») він змальовує Париж у сутінках, що стає символом самотності та тривоги: «*Un brouillard gris enveloppait les rues, comme s'il les cachait des regards indiscrets. Les pavés étaient lustrés par la pluie fraîche et la lumière des lanternes se reflétait dans les flaques d'eau, formant des îlots de lumières cintillants au milieu de l'obscurité totale*» [15, с. 77].

Особливе місце у творчості Ж. Сіменона займають деталі повсякденного життя, які дозволяють йому намалювати чіткий і багатогранний портрет своїх героїв. Замість того, щоб використовувати багато прямих характеристик, він звертається до простих і, здавалося б, звичайних елементів повсякденного життя, таких як те, як вони одягаються, курять, їдять і сидять. Наприклад, коли суперінтендант Мегре з'являється в розслідуванні, його звичка спокійно сидіти в кафе з пивом або курити люльку поступово стає частиною його образу. Таким чином персонаж стає більш звичним і зрозумілим і викликає почуття довіри у читача.

У своєму романі «Ніч у перехресті» (фр. «*La Nuit du carrefour*») Сіменон пише: «*Megret était assis calmement, fumant sa pipe, comme s'il réfléchissait non pas*

au crime, mais à quel que chose de beaucoup plus profond, qui se cachait dans les âmes de ceux qui l'entouraient» [20, с. 47].

Ж. Сіменон майстерно використовує символіку дрібних предметів, щоб підкреслити атмосферу і розкрити психологічний стан персонажів. Наприклад, у романі «П'єтро» (фр. «*Pietro*»), окрім опису атмосфери, є зображення предметів, які постійно з'являються впродовж усього твору. Годинник, який ніби відміряє час, цигарка та звичайна чашка кави – це не просто побутові елементи, а символи часу, самотності та напруги.

Персонажі часто виконують прості дії, які стають символами їхніх внутрішніх переживань: «*La cigarette se consumait dans sa main, les cendres tremblaient au bout et étaient sur le point de tomber, tout comme ses espoirs de salut*»[29, с. 25].

Ж.Сіменон робить особливий акцент на психологічному зображенні своїх персонажів. Усім персонажам Жоржа Сіменона притаманна певна вразливість і, часом, моральна неоднозначність, що робить їхні образи складними і багатогранними. Читач спостерігає не лише за розвитком сюжету, але й за психологічною напругою між персонажами. Ж.Сіменон часто використовує внутрішні монологи та непомітні, але значущі вчинки, щоб показати, що герої не завжди діють раціонально.

У «Людина, яка дивиться у вікно» (фр. «*L'Homme qui regardait par la fenêtre*») герої часто зайняті спостереженням за іншими, і ця проста поведінка передає їхню самотність і розчарування життям. Кожна з цих сцен додає психологічної глибини та підкреслює внутрішні конфлікти персонажів.

Психологізм є основним художнім та образним елементом романів Сіменона. Замість того, щоб зосередитися виключно на розслідуванні та розкритті злочинів, Сіменон зображує складну психологію своїх героїв, особливо їхні внутрішні конфлікти, мотивації та страхи. Головний герой серіалу, суперінтендант Жуль Мегре, завжди намагається зрозуміти не лише те, як було скоєно злочин, але й те, чому це сталося. Мегре бачить у злочинцеві

особистість, намагається зрозуміти його життєві обставини, відчуті його емоції та мотиви.

У романі «Людина, яка спостерігала за потягами» (фр. «*L'Homme qui regardait passer les trains*»)[68] головний герой стає злочинцем через розчарування життям і накопичений роками відчай. Ж.Сіменон досліджує його характер і досвід, намагаючись зрозуміти, як звичайна людина може стати злочинцем. Завдяки такому підходу його детектив має складну психологічну основу, що робить його ближчим до читача.

Від галасливих вулиць Парижа до тихих, задумливих провінційних містечок, Ж.Сіменон завжди ретельно відтворює атмосферу місця, що є важливим художнім елементом його творчості. Через описи побуту, деталей інтер'єру та місць митець передає не лише зовнішній вигляд, а й певні емоційні стани своїх героїв, їхню прив'язаність до певного місця чи відчуженість від нього.

Візьмемо для прикладу: у романі «Мегре і старий божевільний» (фр. «*Maigret et le fou de Saint-Clair*») інспектор Мегре потрапляє до старого, похмурого будинку, де все просякнуте атмосферою минулого. Через детальні описи кімнат, запахів і звуків Ж.Сіменон створює гнітючу атмосферу, яка передає не лише таємницю, а й почуття страху та відчуження героїв.

Мотив руху або зміни місця дії часто зустрічається у творчості Ж.Сіменона і є важливим елементом розвитку сюжету. Переїжджаючи або подорожуючи, герої втікають від старих проблем, знаходять нові та відкривають у собі нові риси. Така зміна місця стає важливим елементом психологічного розвитку персонажів і ще більше насичує сюжет [70, с. 60]. У романі «Мегре їде на південь» (фр. «*Maigret voyage*») інспектор Мегре їде з Парижа на південь Франції. Це ставить його в нове середовище і змушує адаптуватися до різних ситуацій та соціальних реалій. Завдяки зміні локації читач має змогу побачити Мегре під новим кутом зору, краще зрозуміти його характер та особливості.

Жорж Сіменон зображує глибокі соціальні та екзистенційні проблеми через свою кримінальну белетристику. Він зосереджується на аспектах

соціальної нерівності, відчуження, моральних дилем, самотності та життєвих криз. Злочини в його творах є не лише результатом обставин, але й віддзеркаленням внутрішніх конфліктів та боротьби з суспільством, що його оточує.

Роман «Мегре і повія» (фр. «*Maigret et la jeune morte*»)[69] розповідає драматичну історію жінки, яка живе на дні суспільства, стикається з життєвими труднощами і змушена здійснювати аморальні вчинки. Роман піднімає питання соціальної нерівності та відчаю, а також посилює екзистенційну тему маргіналізації.

Ж.Сіменон відомий своїм неприйняттям надмірної багатослівності. Стиль письма Жоржа Сіменона лаконічний, але кожна деталь на своєму місці, а кожне слово має сенс. Своім мінімалістичним стилем письменник уникає зайвих пояснень і залишає читачеві можливість здогадуватися про те, що залишилося «між рядків». Завдяки такому підходу його проза нагадує розслідування, в якому багато чого приховано за видимим, і читач відкриває для себе важливі деталі.

Попри простоту мови Ж.Сіменона, він майстерно використовує символи та деталі, які мають глибоке символічне значення. Наприклад, дощ і холодний вітер у його романах символізують відчуження внутрішнього життя і світу персонажів. Через такі деталі Жорж Сіменон підсвідомо створює у читача відчуття тривоги та напруги, занурюючи його у світ персонажів.

Художньо-образні елементи у творчості Жоржа Сіменона є засобом перетворення детективу на багатогранне відображення людської екзистенції, сповненої переживань, емоцій та внутрішніх конфліктів. Завдяки своєму мінімалістичному, але глибоко психологічному стилю Ж.Сіменон створює світ, в якому навіть найдрібніші деталі є важливими і формують неповторну атмосферу його творів.

2.3 Особливості образотворення комісара Мегре

Образ комісара Мегре був створений восени 1929 року в Делфзейлі. Затримавшись у цьому місті, за звичкою Жорж Сіменон розпочав писати дві-три глави роману в день. В перший день Ж. Сіменон підбирав для великого широкоплечого господаря, нового героя свого роману, характерні деталі одягу: капелюх-котелок і цупке драпове пальто з оксамитовим коміром. Під кінець він вибрав для нього за своїм смаком люльку. На баржі, де писав Ж. Сіменон, було вогко і холодно, і йому прийшла в голову думка розмістити в кабінеті комісара, в будівлі паризької кримінальної поліції на набережній Орфевр, чавунну пічку, в якій той буде часто під час допитів помішувати вугілля чи гріти руки [27, с. 317]. На наступний день опівдні перша глава була написана, а через чотири чи п'ять днів завершений роман «Петерс Латиш» (фр. «*Pietr-le-Letton*»). У ньому і виступив героєм поліцейський комісар Жуль Мегре, який незворушно підкурює люльку в найскладніших ситуаціях.

Щоб створити образ геніального комісара Мегре, Жорж Сіменон читав книги з криміналістики, отримав дозвіл бути присутнім на ранкових рапортах начальників кримінальної поліції і на допитах, навіть брав участь в розшуку осіб, яких підозрювали у злочинах. «Мій Мегре, – пояснює Сіменон, – рядова людина з незакінченою медичною освітою, середнього культурного рівня. Його скромна квартира нічим не відрізняється від квартир багатьох французьких службових» [27, с. 320]. Щоб дізнатись правду, Мегре необхідно самому відчувати, подумки пройти всі етапи, які, можливо, привели підозрювану особу до злочину, «опинитись в її шкурі». А для цього потрібно дослідити її минуле, оскільки людина без минулого не існує.

Образ комісара Жуля Мегре, створений Жоржем Сіменоном, є одним з найглибших і найоригінальніших образів у детективній літературі. Письменник зображує Мегре не як класичного детективного героя, схильного до епатажної поведінки та яскравих висловлювань, а як живого, багатогранного внутрішнього персонажа, який ставить людяність і розуміння природи злочину вище за формальне правосуддя. Мегре – детектив з інтуїцією, емпатією та

глибокою здатністю до психологічного аналізу. Розглянемо деякі з основних рис цього образу, а також приклади, що підкреслюють його унікальність.

Жуль Мегре – не героїчний супергерой, а звичайна людина. Він не має надприродних здібностей до дедукції, як Шерлок Холмс, і не володіє надзвичайними навичками. Його характер ближчий до звичайної людини, що робить його дуже привабливим і зрозумілим для читача. Мегре любить прості речі. Він ходить до улюбленої кав'ярні, п'є пиво або каву і курить люльку. Його любов до повсякденних деталей підкреслює його людяність і простоту: *«Megret aimait observer les gens dans les cafés, où chacun était occupé par ses propres pensées. Il se sentait partie prenante de ce monde et n'essayait pas d'y devenir supérieur, car il comprenait que chaque détail de la vie a de l'importance»* [32].

У ранніх романах образ Мегре попадає під шквал критики, проте згодом автор удосконалює художній образ головного персонажа у різних аспектах: в особистому житті, у взаємовідносинах з іншими персонажами романів, у професійному плані. Заради встановлення істини він діє нерідко наперекір сильним цього світу. Ніхто не змусить його піти на угоду з совістю. Від роману до роману характер Мегре весь час змінюється і наповнюється, в ньому все більше починають переважати риси, які притаманні уважному лікарю чи тонкому психологу.

Ж.Сіменон розширює сферу діяльності комісара, вводячи його у вищий світ, в кулуари міністерств, контори крупних буржуа, на модні курорти – наприклад, острів Поркероль в романі «Мій друг Мегре» (*фр. «Mon ami Maigret»*)(1949). В цих романах викривається моральне убожество, аморальність і безсердечність тих, кого називають «вершиною суспільства».

Характерною ознакою відтворення образу комісара Мегре також є використання біографічних відомостей про нього майже у кожному романі. Так, наприклад, у романі «Мегре і старенька пані» написано: «Мегре народився і зріс далеко від моря, і для нього воно було невіддільне від сачків на креветок, іграшкових поїздів, чоловіків у шортах, пляжних парасольок, торговців

черепашками та всілякими сувенірами, маленьких кав'ярень, де продаються устриці з білим вином, сімейних пансіонатів з їх вічним, однаковим, специфічним запахом» [10, с. 109].

Однією з найяскравіших рис характеру Мегре є його здатність співпереживати і розуміти людей. Він не лише розслідує злочини, але й намагається зрозуміти мотиви та внутрішній світ злочинців та учасників справи. Мегре дивиться глибше, ніж просто на докази та логіку. Мегре шукає психологічні чинники, які спонукали людину до певного вчинку. Мегре часто спостерігає за поведінкою людей, слухає їхні розмови та інтуїтивно відчуває, що щось «не так»: *«Pour Megret, chaque criminel fait partie d'une mosaïque complexe, et sa tâche consiste à comprendre quel détail a poussé cette personne à franchir le pas fatal»* [32].

По суті, Мегре – детектив, який не лише «викриває» злочин, але й намагається зрозуміти його природу, показуючи розмаїття людських характерів.

Для того, щоб максимально наблизити свого героя до простих, «маленьких людей», письменник надає йому риси зовнішньо пересічного, звичайного, рядового француза, схожого на небагатого рантьє чи похилого віку пенсіонера. «Кряжистий, важкуватий, широкоплечий, небагатослівний, із незмінною люлькою в зубах...» [9, с. 34]. Він любить випити пива, годинами перемішувати кочергою в пічці, віддає перевагу простонародній грі в карти «белот» замість інтелектуального «бриджа».

Особливо підкреслювалась його надійність, міцність, солідність, чесність і під час виконання своєї служби, і у відносинах з людьми. Це людина, на яку можна покластись повністю. Його образу автор свідомо надає певну старомодність (носить котелок, калоші та ін.). В ньому ніби переплелись якості минулого Європи до 1914 року, тобто ще з самого початку в книгах Ж.Сіменона відчувались ознаки «ретро». В образі Мегре відобразився сум мільйонів людей за минулим «мирним часом».

Характер діяльності комісара Мегре особливо повно розкритий в романі «Смерть Сесільї» (фр. «*Cécile est morte*»), де комісар вимушений давати пояснення про свою роботу американському колезі, який приїхав вивчати його досвід. «В ході розслідування ми переймаємось життям підозрюваного» – пояснює Мегре. «Я їх відчуваю», – підкреслює він головний принцип свого підходу до людей [11, с. 252]. Він старається глибоко проникнути в життя і долю підозрюваного, щоб зрозуміти, чи здатний він, виходячи з його особистих, людських якостей, вчинити злочин, тобто опирається не на зовнішні докази, а на особисту характеристику людини. Тому він, наприклад, не міг не заарештувати за боргом служби як чесний поліцейський Жозефа Ертена («Ціна голови») (фр. «*La Tête d'un homme (L'Homme de la Tour Eiffel)*») на основі наявних проти нього доказів. Але він переконаний в його непричетності до вбивства і бачить свою задачу детектива в тому, щоб врятувати невинного, а не просто розгадати загадку злочину.

Мегре рідко дозволяє собі висловлювати сильні емоції і тримає свої почуття під контролем. Він часто здається спокійним і навіть трохи байдужим, але за цим зовнішнім спокоєм ховається глибоке розуміння ситуації і пережитого досвіду. До кожної справи Мегре підходить методично, довіряючи своїм інстинктам і спостереженням, а не емоційним реакціям. Такий підхід дозволяє йому залишатися об'єктивним і досягати істини у своїх розслідуваннях: «*Quand d'autres élevaient la voix, Megret restait silencieux, son regard transperçant les gens comme pour révéler leur âme. Il savait que la vraie vérité se trouve toujours dans le silence*» [37].

Однією з відмінних рис Мегре є його глибока емпатія. На відміну від багатьох літературних детективів, які бачать у злочинцеві лише злочинця, Мегре прагне зрозуміти внутрішні мотиви, життєві обставини та психологічний стан людини, яка скоїла злочин. Його методи включають не лише пошук доказів, але й вивчення ментального світу злочинця. Мегре не поспішає з висновками, не ставить себе над людьми і не засуджує їх.

У романі «Мегре та його мертвець» комісар поліції намагається не лише знайти вбивцю, а й зрозуміти, чому жертва жила так, як жила. Він досліджує минуле небіжчика і намагається побачити в ньому не просто жертву, а особистість зі своїми труднощами і протиріччями. Це підкреслює людяність Мегре та його здатність бачити людей як особистостей з власними історіями, а не крізь призму злочину.

В романі «Смерть Сесільї» (фр. «*Cécile est morte*») він має всі докази для арешту Жерара – бідного родича вбитої багатой старенької жінки, в якій він знаходився в ніч вбивства і дуже потребував на той момент грошей. Мегре ж в той момент знає, що це не можливо, бо Жерар не здатний на злочин. Так же шляхом «вживання» і проникнення в атмосферу, в якій зроблено злочин, виходить Мегре і на справжнього злочинця, якого відчуває не менш точно, як того, якого даремно обвинуватили.

Якщо підходити строго з юридичної точки зору, то метод Мегре не витримує критики. Він інколи йде на порушення встановлених правил, а інколи й закону: організовує втечу Ертену, а в романі «Жовтий пес» (фр. «*Le Chien jaune*») фактично покриває злочин Емілії, яка намагалась отруїти ненависних їй відвідувачів кав'ярні.

Образ комісара Мегре втілює глибоко психологічний підхід Ж.Сіменона до літератури. Цей персонаж більше розуміє людей, аніж судить їх, і за життєвими дрібницями розкриває справжню природу людської поведінки та емоцій. Його внутрішня сила, спокій і глибока емпатія перетворюють кожну історію на психологічний аналіз і детективне розслідування, що робить творчість письменника особливою у своєму жанрі.

Мегре покладається не на сліпий збір доказів, а на здатність проникати в психологію злочинців. Він рідко вдавався до класичних детективних методів, таких як детальне вивчення доказів або суворе дотримання протоколів, замість цього вивчаючи дії, вчинки і манери підозрюваних і намагаючись "вжитися" в їх світ, щоб зрозуміти їх слабкості і страхи.

Приклад: у романі «Мегре та тіло без голови» (фр. «*Maigret et le corps sans tête*») комісар Мегре намагається зрозуміти життя і поведінку підозрюваного, вивчаючи його спосіб життя і характер. Він проводить багато часу серед жителів району, де стався злочин, спостерігаючи за їх повсякденним життям і намагаючись зрозуміти, як ці ситуації вплинули на злочинця. Такий психологічний підхід дозволяє йому побачити мотиви та закономірності, які не завжди очевидні для інших.

Образу комісара бракує традиційної детективної естетики – він не виглядає помітним або екстравагантним. Мегре далекий від крикливих звичок, незвичайних нарядів або пристрасті до вишуканої розкоші. Він живе простим життям, цінуючи звичайні радості-простий обід, будинок, спокій і компанію дружини. Саме його скромність зближує його з читачем, тому що він не «супергерой», а звичайна людина з твердими принципами.

Наприклад, в «Мегре і пан Шарль» комісар проводить розслідування і проявляє стриманість і повагу до інших. Його не привертають ні гучні розслідування, ні увагу засобів масової інформації. Він виконує свою роботу тихо і методично, уникаючи публічності та суттєвості. Ця простота робить його образ реалістичним і заворожує читача.

Мегре – людина з чіткими моральними переконаннями. Він виступає за правду і справедливість, навіть коли розслідування є складним або коли він стикається з тиском з боку влади чи своїх колег. Мегре залишається вірним своїм переконанням і не дозволяє особистим уподобанням чи громадському тиску впливати на його рішення. Його рішуча позиція робить його моральним авторитетом і прикладом для наслідування для підлеглих.

У романі «Мегре захищає себе» (фр. «*Maigret se défend*») суперінтендант Мегре потрапляє у складну ситуацію, коли його колеги підозрюють його невинуватість. Однак він не втрачає самовладання і рішуче захищає свою честь, навіть коли ситуація здається несприятливою. Його рішучість і принциповість дозволяють йому протистояти зовнішньому тиску.

Створений Жоржем Сіменом, Жуль Мегре – незабутній персонаж з унікальним поєднанням людяності, емпатії, психологічного підходу та моральної стійкості. Він не лише розслідує злочини, а й заглиблюється в людську душу, намагаючись знайти відповіді на питання про природу людської слабкості та моральні дилеми. Його образ позбавлений показності класичного детектива, але приваблює своєю простотою, щирістю і відданістю істині. Мегре – це образ, який не лише вражає читача розкриттям злочинів, але й змушує його замислитися над життям, мораллю та людяністю.

З роками і новими романами роль Мегре як головного персонажа зростає – Ж.Сіменон все більше і більше представляє його читачам. В різні роки він розкаже про головні епізоди особистого і професійного життя Мегре. Як в герої «складних» романів, в ньому концентрується ідейна і художня задумка. Всі ці зміни, пов'язані з розвитком значення Мегре, проявились в назвах романів, що також є характерною манерою письма Жоржа Сіменона.

Висновки до розділу 2

У серії романів «про Мегре» Жорж Сіменон створює образ унікального героя комісара Мегре, який зовсім не схожий на детективів цього жанру. Комісар Мегре максимально наближений до простого народу, захищає їх від несправедливості, проводить з ними час, вивчає їх умови життя та психологію. Основне його призначення не знайти вбивцю, а вияснити, що спровокувало людину піти на злочин. Адже він впевнений, що таємниця криється в суспільстві, в умовах несправедливого життя, в дитинстві героїв та реальності їх теперішнього проживання.

Найчастіше для створення образів своїх героїв Жорж Сіменон використовує психологічний аналіз: через комісара Мегре автор аналізує кожен деталь, яка б могла штовхнути людину на вбивство, Мегре ніби проживає життя тих людей, які є підозрюваними у тій чи іншій справі.

Окрім цього письменник використовує місцевий колорит, опис будинків, меблів, їжі, вулиць, через який передає умови життя різних прошарків

населення: від буржуа до бідняків. Рідше він вдається до стилістичних засобів творення образів (епітети, порівняння, метафори тощо), оскільки в описах його героїв присутні більш реалістичні якості, які взаємопов'язані із характерами осіб.

Образ Мегре розкривається через опис його зовнішності, манери, поведінку, його думки та вчинки, ставлення до інших героїв, описи морських пейзажів, слова людей, які його оточують, звички та, звісно ж, авторську характеристику.

Мегре, як головний герой, не лише методичний дослідник, але й глибоко людяна постать, відзначена емпатією, емоційною глибиною та особливим розумінням людської психології. Його персонаж часто зображується як спокійний, спостережливий і проникливий, покладаючись на свою інтуїцію та розуміння мотивації людей, а не на суто логічні висновки чи фізичні докази. Цей психологічний вимір узгоджується з тим, що часто називають «психологічним детективом» (знаходиться в роботах Сіменона та інших), де фокус зміщується від зовнішніх підказок до внутрішньої боротьби та моральних складнощів персонажів.

Використання Сіменоном Мегре в цьому контексті розкриває ширший підхід автора до детективної літератури, який полягає не лише в розкритті злочинів, а й у дослідженні соціального та психологічного контексту, що оточує ці злочини. Персонажі цих оповідань, у тому числі Мегре, представлені насичено, багатозарово, часто виявляючи почуття самоаналізу та морального сумніву, що виходить за межі поверхневого детективного жанру.

РОЗДІЛ 3

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ЖУЛЯ МЕГРЕ

3.1. Лексичні засоби формування образу персонажа Жуля Мегре

Образ комісара Жуля Мегре в численних романах Жоржа Сіменона є одним з найяскравіших прикладів використання лексичних засобів для створення цілісного і багатогранного характеру. Ж.Сіменон ретельно добирає слова, за допомогою яких читач поступово розкриває його характер, спосіб життя, професійні якості та унікальний підхід до розслідування. Завдяки специфічним лексичним прийомам письменник створює образ спокійного, інтуїтивного та досвідченого детектива, який поєднує гострий розум з глибоким розумінням людської природи. Розглянемо основні лексичні засоби, за допомогою яких формується цей образ.

Жуль Мегре, центральний персонаж серії детективних романів Жоржа Сіменона, є багатогранним персонажем, але саме витончене використання лексики формує його характер і додає глибини його внутрішньому світу. Жорж Сіменон використовує просту, але емоційну мову, сповнену лексичних засобів, які підкреслюють народність і банальність Мегре, а також його мудрість і здатність глибоко розуміти людей.

Лексичні засоби формування образу персонажа Жуля Мегре в творах Жоржа Сіменона є важливими елементами, які допомагають розкрити його як складного і зрозумілого читачеві героя. Сіменон – детектив, який відрізняється не таким інтелектуальним збоченням, як Шерлок Холмс, а своєю людяністю, емпатією і умінням розуміти психологію інших людей[57, с. 15].

У Ж.Сіменона зовнішність Мегре описана з акцентом на простоті та невимушеності, позбавлена зайвої орнаментальності та романтичної деталізації. У лексиці для опису Мегре використовуються слова з нейтральною або позитивною конотацією, які підкреслюють його буденність, доброзичливість і відсутність зовнішнього пафосу. Письменник часто згадує його капелюх, грубу

куртку та люльку, яку він любить курити, створюючи образ приземленої людини, близької до народу [5, с. 120].

Приклад: «*Megret était assis dans son fauteuil préféré, inspirant pensivement la fumée de sa pipe, son visage rayonnant de calme et de confiance*» [41]. Тут епітети «*fauteuil*» і «*calme*» доповнюють портрет Мегре і підкреслюють його розсудливість і невимушений спосіб життя.

Мегре не використовує жорсткої та складної лексики. Його мова майже позбавлена важких жаргонізмів і складних фраз. Розмовний стиль Сіменона дозволяє читачеві відчувати Мегре як простодушного обивателя. Ця мова підкреслює його прихильність до свого оточення і дає зрозуміти, що він не намагається здаватися вищим чи кращим за інших.

Приклад: «*Voyons donc ce qui s'est réellement passé*» [44] – запитав Мегре, намагаючись викликати у підозрюваного розслаблення і довіру. Цей неформальний стиль оповіді та прості фрази створюють атмосферу взаєморозуміння та близькості між комісаром поліції та читачем.

Жорж Сіменон іноді використовує поліцейські терміни, пов'язані зі слідчою практикою: «*enquête*», «*preuve*», «*lesuspect*», «*témoin*», «*alibi*». Ці терміни лаконічно вводяться в контекст, щоб донести до читача щирість роботи Мегре. Опускаючи зайві деталі і розповідаючи історію просто, читач може зрозуміти його професіоналізм. Жюль Мегре описується як кремезний чоловік з грубуватими рисами, який любить носити пальто та курити трубку. Це створює образ людини з народу, а не аристократичного інтелектуала [65].

У діалогах і внутрішніх роздумах Мегре вживаються слова, які підкреслюють його здатність співчувати та ставити себе на місце інших. Наприклад, він частіше говорить не про злочини, а про мотивацію злочинців [66, с. 69].

Лексика Мегре не є агресивною чи надмірно професійною. Він висловлюється зрозуміло, використовує прості, але влучні слова, що створює враження його доступності.

Приклад: «*L'enquête battait son plein et le commissaire avait bien compris que les éléments recueillis le conduiraient aux bonnes conclusions*» [45]. Такі вирази, як «у самому розпалі» та «зібрані докази», використовуються для того, щоб підкреслити його слідчий досвід та структурований підхід.

Важливим аспектом образу Мегре є його схильність покладатися на психологічні спостереження, а також на докази. Ж.Сіменон часто використовує такі слова, як «*intuitivement*», «*feutre*», «*prédit*» і «*deviné*», що свідчить про те, що він приділяє більше уваги характеру, поведінці та психологічному стану підозрюваних, ніж суто матеріальним доказам. Приклад: «*Le commissaire a senti intuitivement que l'homme en face de lui était au bord de la crise, même s'il s'est efforcé de garder un visage impassible*» [9]. Такі слова, як «*intuitivement*» та «*feutre*», використовуються для того, щоб підкреслити здатність читати людей, розуміти їхні емоції та здогадуватися про їхні справжні мотиви.

У тексті Сіменона Мегре зазвичай поводить себе врівноважено і стримано, особливо під час розслідувань. Він не висловлює бурхливих емоцій і зберігає спокій у напружених ситуаціях. Сіменон часто використовує такі вирази, як «*calme*», «*imperturbable*», «*équilibré*» і «*restreint*», щоб підкреслити спокій інспектора. Приклад: «*Son visage est resté impassible, il s'est contenté de regarder le suspect, sans laisser paraître la moindre émotion sur son visage*» [4, с. 70]. Тут слова «*imperturbable*» і «*simple*» вказують на незворушність Мегре, яка надає його образу сили і впевненості.

Одним із ключових аспектів образу Мегре є його прості та людські звички. Автор часто описує, як комісар Мегре любить їсти, пити каву та випити пінту пива після роботи. Такі описи наближають комісара Мегре до пересічного читача. Ж.Сіменон добирає слова, які надають цим деталям «аромату» дому, що відображає фізичні та емоційні потреби головного героя. Приклад: «*Il s'est penché en arrière et a bu une gorgée de café fort, appréciant son arôme acidulé*» [20, с. 47]. Його лексика, що описує побутові деталі, такі як «*une gorgée de café fort*» або «*arôme aigre*», не лише ілюструє його звички, але й посилює реалізм.

Як правило, Мегре не говорить багато. Він ставить прямі запитання, часто змушуючи співрозмовника відчувати певну напругу. Зберігаючи свою мову максимально лаконічною, Ж.Сіменон підкреслює ефективність свого стилю розслідування та вміння відсікати все зайве.

Приклад: «*Où étais-tu hier soir?*» [29, с. 27]– спокійно запитав Мегре, дивлячись прямо в очі співрозмовнику. Стислість і прямота запитань дають відчуття серйозності та цілеспрямованості уповноваженого, який одразу намагається вникнути в суть справи.

Розмови, які з'являються в роботах Мегре, завжди чітко розкривають його погляди на життя і роботу. Наприклад, у розмові з молодим поліцейським, який ставить під сумнів методи Мегре, він каже: «*Je ne suis pas un policier*» [41]. Не завжди потрібні докази. Іноді йдеться про розуміння». Для Мегре йдеться не лише про пошук доказів, а й про розуміння людини, мотивів та думок вбивці.

У деяких випадках Мегре уникає прямих відповідей і, навпаки, використовує тактику, щоб змусити людину відкритися. Його запитання часто є спонтанними, а не формальними, а стиль допиту наближений до звичайної розмови, залишаючи співрозмовнику простір для висловлювань, що дозволяє йому глибше зрозуміти характер і наміри співрозмовника.

Через ці засоби Жорж Сіменон створює образ не лише професійного, але й глибоко людяного детектива, який вирізняється своїм підходом до роботи та життєвою філософією.

Завдяки витонченому використанню лексики Жорж Сіменон створив багатогранний і реалістичний образ Жуля Мегре. Поєднання простоти і глибини, побутової лексики і символічних деталей робить Мегре знайомим читачам і таким, з яким його легко ідентифікувати. Його використання мови є відображенням його людяності, мудрості, емпатії та багаторічного досвіду роботи з різними людьми. Мегре залишається простим, але харизматичним героєм, чия поява продовжує надихати читачів.

3.2. Стилiстичнi засоби формування образу комiсара Мегре

Стилiстичнi засоби, використанi Жоржем Сiменонем для створення образу комiсара Жуля Мегре, допомагають надати цьому персонажу неповторної атмосфери, зробити його бiльш глибокою та багатогранною постаттю. Ж. Сiменон використовує рiзноманiтнi засоби не тiльки для передачі вчинкiв Мегре, але й для зображення внутрiшнього свiту цього персонажа, його свiтогляду, ставлення до людей i життя в цiлому.

Змальовуючи образ комiсара Жуля Мегре, Жорж Сiменон не лише пiдкреслює його професiйнi характеристики, а й майстерно використовує стилiстичнi прийоми, якi допомагають розкрити психологiчнi складнощi цього чоловiка, його людськi якостi та особливостi свiтосприйняття. Мегре – не типовий детектив, який розкриває справи, спираючись виключно на факти. Він передусiм спостерiгач людських емоцiй, звичок i психологiчних тонкощiв. Стилiстичнi прийоми Сiменона надають комiсару Мегре особливого шарму, який вiдрiзняє його вiд iнших персонажiв детективного жанру. Розглянемо докладнiше, як стилiстичнi прийоми допомагають створити образ комiсара Мегре.

Одним з найважливиших засобiв створення образу Мегре є ретельне вiдтворення його повсякденних звичок. Письменник часто описує поведiнку Мегре настiльки детально, що читач починає впiзнавати в ньому реального, а не вигаданого персонажа. Тривiальнi описи, такi як його звичка курити люльку, вдихати аромат кави та повiльно їсти просту їжу, створюють вiдчуття домашнього затишку та комфорту, що контрастує з його роботою як детектива.

Приклад: «*Le commissaire Megret était assis dans son bureau, plongé dans ses pensées, fumant lentement sa pipe et inhalant la fumée familière*» [37]. Акцент на простих звичках створює вiдчуття реалiстичностi та додає образу Мегре iнтимностi й тепла. Таке зображення через побутовi деталi є простим i зрозумiлим для читача.

Ж.Сiменон часто пiдкреслює контраст мiж зовнiшнiм виглядом Мегре та її внутрiшнiм життям. На перший погляд, Мегре здається спокiйним i навiть

флегматичним, але всередині він постійно аналізує, ставить питання, шукає відповіді і занурюється в психологічний портрет підозрюваного. Цей контраст показує, що Мегре – не просто працівник, який механічно виконує свою роботу, а людина, яка глибоко переживає кожну справу. Приклад: «*A l'extérieur, son visage reste impassible, mais à l'intérieur, ses pensées se bousculent et il attend le moment où un seul détail sera la clé de la solution*» [44]. Цей контраст підкреслює приховану складність його особистості, глибоку проникливість та емоційність.

Використання метонімії (зображення частин і деталей, що символізують ціле) підкреслює важливість професійного елементу в образі Мегре. Зокрема, деякі предмети, такі як люлька, капелюх та стіл з паперами, стають символами його професійного досвіду та наполегливості. Ці предмети завжди з комісаром і є своєрідними «мовчазними свідками» його роботи. Приклад: «*Sur son bureau se trouvait un chapeau, témoin silencieux de toutes ses réflexions nocturnes et de ses heures de travail interminables*» [20, с. 52]. Капелюх тут символізує звичний ритм і методичний підхід до справи, віддаючи належне терпінню і внутрішньому спокою комісара.

Метафори та порівняння Сіменон використовує обережно, але точно. Вони слугують для передачі спостережливості Мегре та його здатності бачити те, що приховано у повсякденності. Наприклад, у багатьох своїх романах Ж.Сіменон порівнює Мегре з мисливцем, який терпляче чекає слушного моменту або розмірковує над мотивами злочинців. Мегре – людина, яка вміє чекати і слухати, і тому аналогія з мисливцем цілком природно підкреслює його методичний підхід і терпіння.

Мегре постає не лише як слідчий, а й як психолог, що глибоко розуміється на людських слабкостях і темних сторонах. Жорж Сіменон використовує метафори, щоб розкрити це глибоке розуміння Мегре, порівнюючи його з мисливцем, який терпляче чекає на свою здобич, і суддею, який ретельно вивчає кожен аргумент. Це додає образу Мегре певної гідності, навіть драматизму, і підкреслює його чутливі аналітичні здібності.

Приклад: «*Megret était comme un chasseur, observant silencieusement, attendant patiemment que le suspect fasse le premier pas*» [45]. Аналогія з мисливцем підкреслює його здатність спостерігати, чекати і давати простір для появи інших. «*Il était assis là, comme un vieux loup attendant patiemment sa proie. Ni le temps ni les circonstances n'étaient pressés de le faire bouger*» [29, с. 25].

Ці образи розкривають його характер і підкреслюють спокій та впевненість, притаманні Мегре.

Ж.Сіменон майстерно використовує символіку для зображення зовнішніх деталей, які підкреслюють особистість Мегре. Наприклад, його знаменита люлька є символом зосередженості та спокою, необхідних для розслідування. Кожного разу, коли Мегре курить, читач знає, що він думає, аналізує і намагається зважити всі аспекти справи. Це банальна деталь, але вона має символічне значення і є невід'ємною частиною його характеру.

У романах письменника Париж слугує не лише місцем дії, але й символом розмаїття, таємничості та складності людської натури. Зображення міста часто відображає внутрішні пошуки та місію Мегре, передаючи атмосферу невідомого, що потребує дослідження та розкриття. Символічний образ міста як великої таємниці надає дослідженню особливого масштабу. Приклад: «*Les rues lugubres de Paris, éclairées seulement par de faibles lanternes, cachent autant de secrets que les yeux du commissaire peuvent en voir*» [37]. Тут місто стає символом складності інцидентів, з якими стикається Мегре, і розмаїття людських доль. «*Au fur et à mesure que la fumée s'élève de la pipe, il semble plongé dans ses pensées et le monde au tour de lui disparaît*» [46, с. 90]. Такий підхід надає Мегре характерного образу мислителя, який ніби ізолюється від оточення, щоб зануритися в самоаналіз.

Стиль Ж.Сіменона стриманий, лаконічний і не надто описовий, що підкреслює методичність і реалістичність Мегре. Його дії, роздуми та діалоги описані без зайвих прикрас, що нагадує стиль самого Мегре: він не вдається до зайвих деталей і не говорить зайвого. Його лаконічний стиль надає життєвості тексту і робить самого Мегре більш загадковим. Приклад: «*Megret est restée*

silencieuse, se contentant de regarder» [47]. Прості, короткі речення підкреслюють невимушеність, практичність і навіть смиренність цього персонажа, який не потребує гучного голосу.

Важливою особливістю стилю Жоржа Сіменона є те, що він передає психологічну глибину своїх персонажів мовою жестів та міміки. Мегре часто мовчить, але його погляд, поза і рухи рук говорять більше, ніж слова. Завдяки цим деталям Ж.Сіменон створює образ комісара поліції як людини, яка бачить більше, ніж говорить, і розуміє більше, ніж показує.

Прості, короткі речення підкреслюють невимушеність, практичність і навіть смиренність цього персонажа, який не потребує гучного голосу.

Важливою особливістю стилю письменника є те, що він передає психологічну глибину своїх персонажів мовою жестів та міміки. Мегре часто мовчить, але його погляд, поза і рухи рук говорять більше, ніж слова. Завдяки цим деталям Ж.Сіменон створює образ комісара поліції як людини, яка бачить більше, ніж говорить, і розуміє більше, ніж показує. Приклад: «*Le commissaire s'est contenté de regarder, sans rien dire, mais il y avait plus dans son regard que dans les longs interrogatoires»* [48, с. 598]. Цей опис дає читачеві відчуття психологічного підходу Мегре та його здатності читати людей через спостереження.

Ж.Сіменон використовує градації та нагромадження однорідних членів, щоб передати покроковий аналіз процесів мислення та ситуацій комісара. За допомогою цих прийомів автор показує, як Мегре поєднує окремі фрагменти, наче мозаїку. Градієнти підкреслюють порядок думок і показують, як члени комісії працюють над досягненням своїх цілей і крок за кроком наближаються до істини: «*Il observe chaque détail: les visages, les mouvements, les ombres dans les yeux, la voix qui change légèrement... Tout cela fait partie du tableau d'ensemble»* [49, с. 30]. Такий підхід допомагає нам краще зрозуміти хід думок Мегре та його увагу до деталей.

Ж.Сіменон обирає вирази, які підкреслюють невимушеність, спонтанність і смиренність Мегре. Наприклад, «*restreint*», «*sage*», «*calme*» – ці

характеристики допомагають сформувати образ людини, яка завжди намагається врівноважити себе і діє обережно та виважено. Водночас дескриптори «хустка» та «старий плащ» підкреслюють відсутність скромності у зовнішньому вигляді, оскільки людина не любить привертати до себе увагу: *«Son vieil imperméable, son chapeau légèrement froissé et sa pipe tout aussi vieille mais fiable donnent l'image d'un homme qui se préoccupe davantage de ses affaires que de son apparence»* [9].

Риторичні запитання використовуються для того, щоб передати внутрішні роздуми Мегре і виразити його бажання не тільки знайти відповіді, але й зрозуміти глибину проблем. Це дозволяє нам побачити філософський бік його характеру. Інспектор розмірковує над причинами злочинів, людською природою та моральними проблемами, які виникають під час розслідування: *«Pourquoi certaines personnes sont-elles capables de franchir la ligne? Les circonstances sont-elles vraiment plus fortes que la volonté d'une personne?»* [50, с. 57]. Ці питання роблять Мегре глибоким мислителем, який прагне зрозуміти більше, ніж кримінальну ситуацію.

Ж.Сіменон часто використовує тонку іронію, щоб підкреслити специфіку світогляду та професійних поглядів Мегре. Іронія часто проявляється в реакціях інспектора на певні ситуації та в зображенні його внутрішніх роздумів. Вона створює підтекст, в якому читач розуміє більше, ніж сказано прямо, додаючи образу комісара мудрості та досвіду.

Мегре має певну дистанцію від справ, які він розслідує, і іноді реагує на них із сарказмом. Це робить його більш багатограним і надає образу реалістичності. Мегре не намагається бути героєм, він бачить людську слабкість і не засуджує її, а скоріше приймає з певною посмішкою як частину життя. Приклад: *«Bien sûr, le suspect serait heureux d'avouer, mais seulement ce qu'il n'a pas fait»* [15, с. 80]. Ця іронія відображає реалізм Мегре, його здатність посміхатися і бачити реальність, не драматизуючи її.

«Il observe le suspect qui tente de cacher son excitation. Megret se rend compte que ce n'est pas la première fois qu'il voit cette «innocence» en action, et il

sourit légèrement» [51]. Іронія, притаманна Ж.Сіменону, додає образу Мегре людського виміру та демонструє критичне ставлення до людських слабкостей і самообману.

Повтор використовується для підкреслення певних рис характеру та звичок Мегре. Наприклад, часто згадується звичка курити люльку або сидіти в кафе, попиваючи пиво. Такі повтори не лише роблять образ Мегре більш впізнаваним, але й передають стабільність, простоту і тяжіння до традицій у його звичках. Повторення створює відчуття стабільності та визначеності в поведінці Мегре.

Повторювані деталі, такі як зображення Мегре, який щоранку запалює люльку або робить ковток кави, підкреслюють сталість його звичок і символізують рутинну природу поліцейської роботи. Ці повтори надають образу Мегре постійності та підкреслюють його терплячий і методичний підхід. Приклад: «*Chaque matin, Megret buvait son café et respirait l'odeur du tabac, sachant qu'une nouvelle affaire l'attendait*» [52, с. 44]. Повторювана поведінка стала своєрідним ритуалом, що надає його характеру відчуття стабільності та обов'язку.

«*Il ralluma sa pipe, pensa à nouveau que chaque détail avait son importance et revint à ce qu'il avait vu et entendu*» [4, с. 65]. Таке повторення підкреслює його послідовність і цілеспрямованість.

Епітети допомагають передати фізичні та психологічні характеристики Мегре, підкреслюючи його особистість: «*Un grand home lourd, au visage rubicond, aux yeux pensifs*». Опис комісара підкреслює його фізичну ваговитість («*grand home lourd*») і вдумливий характер («*yeux pensifs*»)[52, с. 47].

«*Sa pipe éternelle semblait faire partie de son visage*» – трубка стає невід'ємним атрибутом, що епітет «*éternelle*» підкреслює сталість і звичність [65, с. 30].

Метафори додають образу Мегре глибини, дозволяючи передати його стан або атмосферу подій: «*Il avançait dans la nuit comme un navire perdu dans le brouillard*». Мегре порівнюється з кораблем у тумані, що символізує його

пошуки істини в складній справі: *«Les rues mouillées semblaient pleurer»* – Метафора з мокрими вулицями, що «плачуть», відображає емоційну атмосферу розслідування [60, с. 31].

Порівняння дозволяють детальніше розкрити характер Мегре та його сприйняття світу: *«Il observait les gens comme un médecin examine ses patients»* – порівняння з лікарем підкреслює аналітичний підхід Мегре до розуміння людей. *«Ses pas résonnaient sur le pavé comme une horloge obstinée»* – ритм кроків Мегре порівнюється з годинником, що акцентує його методичність і наполегливість [65, с. 89].

Сіменон створює атмосферу, що допомагає розкрити емоційний стан героя. Деталі природи або міста доповнюють внутрішні переживання Мегре: *«La pluie tombait sans discontinuer, rendant les rues glissantes et les maisons encore plus sombres»* – дощ і темрява підкреслюють пригнічений настрій героя і складність ситуації [65, с. 31].

Скромність і стриманість Мегре часто передаються через літоту – прийом, який пом'якшує висловлювання: *«Ce n'était pas le plus grand des criminels, mais il avait quellque chose de special»* – літота дозволяє одночасно зменшити і виділити важливість персонажа [70, с. 58].

Хоча Мегре скромний у своїх судженнях, автор іноді використовує гіперболу для драматизації подій: *«Chaque rue semblait cacher un secret lourd et dangereux»* – гіпербола підсилює напруження і загадковість подій [63, с. 45].

Стилістичні засоби у творі Жоржа Сіменона відіграють важливу роль у формуванні образу Мегре. За допомогою метафори, порівняння, символіки, градацій, риторичних запитань, іронії та повторів автор розкриває характер Мегре, його спокій, мудрість, обережність і схильність до самоаналізу. Всі ці прийоми підкреслюють його глибоке розуміння людей і здатність мислити поза ситуацією. Це робить Мегре не просто детективом, а справжнім філософом, здатним проникнути в суть людської душі.

3.3. Аналіз лексико-стилістичних засобів як елементів формування комплексного портрету персонажа

Особливістю лінгвокультурних конотацій у творі Жоржа Сіменона є не лише лексико-стилістичне наповнення концепту «злочин», а й доповнення його різноманітними символами, які, втім, переплітаються з детективною літературою інших країн. Наприклад, люлька, яку Ж.Сіменон визначає як невід'ємний атрибут образу суперінтенданта Мегре, є типовим детективним символом, що зустрічається в різних культурах (зокрема, використовується персонажем Артура Конан Дойля Шерлоком Холмсом). Однак у творі Ж. Сіменона люлька виконує також функцію символу, який вигідно компенсує або доповнює деякі недоліки в характері головного героя. У детективній літературі читачеві зазвичай подається низка доказів, на основі яких він розгадує таємницю або вгадує ім'я вбивці, але у творі Сіменона, як і у випадку з люлькою, докази слугують символами - натяками, що мають різне значення залежно від контексту. Змішуючи символи і знаки з підказками, Сіменон виходить за рамки очікувань детективної літератури і створює у читача враження, що це не просто ретельно продумана гра, а справжній витвір мистецтва [6, с. 43-44].

У творі часто використовується фрейм «правоохоронний орган» та терміни, що його конкретизують: «детектив», «поліцейський», «прокурор» тощо. Більшість із них, включаючи офіційні назви відомств і посад, перекладаються українською мовою відповідними термінами: «інспектор», «сержант», «генеральний інспектор», «міністр внутрішніх справ», «П.Ж. (правовий захист)», «інспекція», «нагляд», «пансіонат», «лікар», «юрист», «юристконсульт», «слідчий», «дознавач», тощо [8, с. 210].

Комісар Мегре зображений у лексиці, що підкреслює його наївність і банальність. У своїй роботі Ж.Сіменон уникає пафосу та надмірної урочистості на користь повсякденної мови, яка передає безпосередність образу. Мегре любить звичне: улюблену люльку, скромний кабінет, пиво в кав'ярні, обід вдома з дружиною. Його образам бракує героїчної величі та таємничості

традиційного детективного героя, натомість вони складаються зі звичайної мови, яка відображає простоту та буденність його життя.

Наприклад, його часто описують, як він курить люльку або проводить час у кафе: «*Assis tranquillement dans un café confortable avec une chope de bière, Megret réfléchit à chaque étape de l'enquête comme s'il n'était pas pressé*» [53, с.69].

Ці деталі формують образ Мегре як людини, що любить прості задоволення, і підкреслюють його людяність та близькість до реального життя.

Жорж Сіменон часто використовує мову, яка підкреслює спокійний і методичний характер Мегре. Наприклад, комісар Мегре майже завжди «спокійний», «стриманий» і «зосереджений». Він неемоційний і не робить поспішних висновків. Його поведінку характеризують такі слова, як «обережний», «методичний», «тихий» і «врівноважений». Це дає читачеві відчуття стабільності та довіри, які є важливими рисами особистості Мегре. «*Il réfléchit à chacun de ses mots, à chacun de ses gestes. Son regard était froid, mais pas cruel*» [54]. Описуючи Мегре, Ж.Сіменон використовує мову, яка підкреслює його здатність розуміти людські емоції та мотивації. Мегре не просто вивчає докази; він «перевіряє», «відчуває» і «розуміє». Він уважно «слухає», «спостерігає» і «досліджує» – ці дії демонструють його здатність розуміти людську психологію. Його мета - не стільки ідентифікувати злочинців, скільки розкрити їхні мотиви і зрозуміти, чому було скоєно цей злочин: «*Megret n'a pas jugé ni justifié. Il a simplement écouté attentivement, permettant à chacun de s'ouvrir et de montrer sa vulnérabilité, car ce n'est qu'ainsi qu'il pouvait atteindre la vérité*» [44].

Таке розмаїття в термінології слідчих органів зумовлене двома чинниками. Перший - це (очевидна) специфіка наративної складової детективної фантастики. Другий фактор характеризує специфіку творчості Ж. Сіменона. Автор приділяє більше уваги внутрішнім причинам і наслідкам злочину (процесу розслідування і людям, які його проводять, стосункам між підлеглими і людьми, які просуваються службовими сходами), аніж факту скоєння злочину. Окрім самого процесу розслідування, автор також

зосереджується на способі життя суперінтенданта Мегре. У ряді випадків стає зрозуміло, що він переважає над самим розслідуванням, а іноді його побутові умови впливають на робочий процес.

Що стосується слоту жертви, то термін «*une victime*» лише частково присутній в оригіналі, оскільки Мегре зазвичай називає своїх жертв на ім'я або іншими описовими іменами. Слот «свідок» перекладається нейтральним терміном «*un témoin*».

Концепт «розслідування» представлений у слоті «поліцейські дії» або «детективні дії». У досліджуваному романі він досить широко виражений у різних аспектах і доповнюється в перекладі слотом «розплутування справи» та синонімічними конструкціями, наприклад: наприклад, «*régler une affaire*» [39, с. 58].

У перекладі синонімами поняття «*une enquête*» є «справа» та «розслідування»: «*pour suivre une enquête*» – «продовжити розслідування», «продовжувати опитувати», «*menait de son côté une enquête discrète*» – «делікатно почав розслідувати справу».

Концептуальний фрейм «нагляд» також включає фрейми дій, спрямованих на захист, такі як «охороняти житло» або «захищати». Наприклад, фраза «*qu'une surveillance discrète soit organisée autour de vous*» перекладається інфінітивом «призначити охоронців», уникаючи суб'єктивності, яка є обов'язковою умовою офіційного дискурсу. Як зазначає О.Станіслав, офіційний дискурс прагне дотримуватися формальності та об'єктивності й утримуватися від особистих відповідей, тому не дивно, що він зовсім не відображає особистого стилю автора тексту

Ж.Сіменон часто залишає думки та почуття Мегре між рядків, використовуючи мову, яка радше натякає на них, аніж прямо їх описує. Такі слова, як «припускав», «попередньо відстежував» і «здогадувався», показують його здатність діяти, відчувати і сумніватися інтуїтивно. Це створює враження, що комісар бачить більше, ніж те, що відбувається, і розуміє більше, ніж говорить: «*Il était silencieux, mais il y avait quelque chose dans ses yeux que les*

autres ne pouvaient pas voir. Megret savait que la vérité se cache parfois derrière les mots les plus simples» [41].

Аналіз лексико-стилістичних засобів у формуванні портрета персонажа є важливим інструментом, який дозволяє розкрити особистість героя, його емоційний стан, світогляд та мотивації. Завдяки цим засобам автору вдається створити багатовимірний і складний образ, який залишиться в пам'яті читача. Лексико-стилістичні прийоми включають специфічний вибір слів, метафори, порівняння, антоніми, деталі побуту, діалоги, контрасти та інші елементи, що підсилюють індивідуальність персонажа. На прикладі літературних прийомів розглянемо, як лексичні та стилістичні засоби допомагають створити всебічний портрет персонажа.

Лексика використовується для опису зовнішності, звичок, поведінки героя, що дозволяє деталізувати його образ.

Лексика для створення портрета фізичних характеристик персонажа часто включає:

- епітети: «*larges épaules*», «*regard profond*», «*yeux fatigués*». Ці слова надають читачеві уявлення про вік, стан здоров'я або емоції героя. Наприклад, у Жуля Мегре: «*Un grand homme lourd, au visage marqué par des années de réflexion*» – зовнішність героя свідчить про його життєвий досвід [66, с. 81].

Підбір лексики передбачає вибір конкретних слів і виразів, які відповідають стилю, статусу та емоційному вираженню людини. Наприклад, спокійний і врівноважений персонаж, такий як суперінтендант Мегре в романі Жоржа Сіменона, використовує слова зі спокійними і стриманими конотаціями: «незворушний», «стриманий», «обережний». Такий вибір слів створює відчуття, що Мегре - людина, яка контролює свої емоції, продумала кожен крок і не робить поспішних висновків. Приклад: «*Megret observe en silence, restant calme et analysant attentivement chaque geste du suspect*» [37]. Вибір лексики підкреслює спокійний і обережний характер комісара і контрастує з метушною його оточення.

Опис побутових деталей створює реалістичний і буденний образ персонажа. Наприклад, звички Мегре пити каву, носити капелюх і курити люльку роблять його образ знайомим читачеві, додають йому простоти і реалістичності. Ці деталі не лише «олюднюють» персонажа, але й формують його звички та підкреслюють послідовність і педантичність його натури. Приклад: «*La pipe qu'il tient entre les mains devient un attribut silencieux de réflexion, qu'il n'abandonne pas même dans les moments les plus difficiles*» [41].

Тут через безперервний образ люльки можна зрозуміти, що вона є частиною повсякденного життя Мегре і звичкою думати, перш ніж приймати рішення.

Контраст – стилістичний прийом, який допомагає розкрити суперечливі риси характеру. Наприклад, Ж.Сіменон часто створює контраст між зовнішньою стриманістю Мегре та його внутрішньою напругою і психологічним зануренням у події. З одного боку, він може здаватися безпристрасним спостерігачем, але в той же час він глибоко переживає події, аналізує їх і шукає справедливості. Приклад: «*D'apparence calme et sereine, Megret réfléchissait en son for intérieur à tous les détails de l'affaire, analysant tous les motifs possibles*» [32]. Контраст між його зовнішнім виглядом і внутрішнім життям підкреслює його здатність бути професіоналом і при цьому не показувати своїх справжніх емоцій.

Метафори та порівняння дозволяють читачеві глибше зрозуміти характер і психологічні риси персонажа. Наприклад, Мегре часто порівнюють з мисливцем, який терпляче чекає, або зі скелею, яку не лякають жодні труднощі. Ці метафори підкреслюють його витримку, терпіння, вміння довго спостерігати і чекати слушного моменту. Приклад: «*Megret était comme un chasseur attendant silencieusement que sa proie fasse le premier pas*» [29, с. 30]. Це порівняння демонструє його спокій і здатність глибоко розібратися в ситуації, перш ніж діяти.

Метонімія – це заміна назви одного предмета чи поняття на інше, пов'язане з ним значення. Це допомагає створювати асоціації, які відразу

відображають основні характеристики людини. У випадку з Мегре метонімічне використання таких елементів, як капелюх і трубка, створює образ досвідченого слідчого, пов'язаний з його роботою. Ці предмети стають символами професіоналізму та впевненості, підкреслюючи нерозривний зв'язок Мегре з роботою поліції. Приклад: «*Le chapeau de Mégrét, témoin silencieux de ses pensées, est resté sur la table après chaque interrogatoire*» [9]. У цьому контексті капелюх стає символом його професійного обов'язку, його «тихого» і ретельного способу роботи.

Повторення певних елементів може створити відчуття послідовності, вірності собі та своїм звичкам персонажа. Цей прийом підкреслює постійність і послідовність персонажа та надає йому достовірності. Наприклад, Мегре щоразу згадує одні й ті самі ритуали, такі як пиття кави або куріння трубки, що стає своєрідним стабілізуючим ритуалом. Приклад: «*Chaque matin, il buvait du café et sentait le tabac, se préparant à une nouvelle journée pleine de défis*» [4, с. 74]. Ця повторювана деталь дає відчуття постійності та регулярності, створюючи образ персонажа, який не боїться рутини.

Мова діалогів відіграє важливу роль у формуванні образу. Проста лексика: Мегре часто використовує доступну, але точну мову: «*Dites-moi tout. Rien ne doit être caché*» [65, с. 31]

Автор використовує різну лексику для персонажів, що підкреслює соціальний або психологічний контраст. Наприклад, злочинець може говорити уривчасто й агресивно, тоді як Мегре відповідає спокійно: «*Vous mentez. Mais pourquoi?*» [68, с. 124].

Лаконічність мови може розповісти про особистість персонажа більше, ніж багатослівний монолог. Мегре не використовує надто багато слів. Його діалоги короткі і прості, але місткі. Цей стиль підкреслює його вміння слухати і зберігати спокій у напружених ситуаціях.

Лексико-стилістичні засоби опису руху, погляду, пози стоячи і сидячи допомагають сформувати психологічний портрет людини. В описі Мегре автор часто використовує такі засоби для створення образу вдумливого спостерігача,

який краще розуміє людей за їхніми вчинками, ніж за словами. Приклад: «*Megret est resté silencieux, observant le comportement du témoin, les yeux rivés sur chacun de ses mouvements*» [20, с. 50]. Це дає відчуття прихованої сили Мегре, його здатності читати поведінку інших людей і помічати дрібниці.

Лексичні та стилістичні засоби є основою для створення цілісного портрета персонажа. Вони дозволяють передати не тільки зовнішність головного героя, але і його внутрішній світ, емоції, взаємини з навколишнім світом і екологією. У романі про Мегре Жорж Сіменон вміло використовує прикметники, метафори, порівняння, повтори і синтаксичні засоби для створення багатогранних, реалістичних образів, впізнаваних і близьких читачеві.

Висновки до розділу 3

Образ комісара Мегре створено за допомогою простої, але надзвичайно ефективної лексики. Сіменон використовує лексику, яка підкреслює буденність, простоту, емпатію, психологічну проникливість і здатність Мегре до стриманості та недомовленості. Завдяки цьому Мегре постає як людина «сама по собі», звичайна і зрозуміла, але водночас глибоко прониклива. Лексика, обрана для його зображення, дає читачеві ілюзію реального життя і можливість відчувати кожну мить, кожну деталь, з якою стикається цей незвичайний, але такий знайомий комісар.

Лексика, яку Жорж Сіменон використовує для створення образу Жуля Мегре, допомагає відтворити багатогранний і справжній характер цієї людини. За допомогою розмовної, інтуїтивної, професійної та побутової лексики Сіменон вдало поєднує людяність та професіоналізм персонажа. Ці лексичні елементи створюють відчуття, що Мегре - реальна людина, яка розуміє підозрюваних і залишається собою у складних ситуаціях.

Однією з ключових стилістичних особливостей є використання описової мови для висвітлення внутрішнього світу Мегре та його стосунків з іншими. Наприклад, Сіменон використовує прості, але потужні образи, часто через

метафори та порівняння, щоб підкреслити психічний стан Мегре та його глибоке розуміння людської природи. Манера розмовляти детектива - виважена, також відображає його професіоналізм і інтроспективний характер. Крім того, у діалозі використовуються розмовні вирази та неформальна мова, щоб підкреслити близькість Мегре до звичайних людей, з якими він спілкується, особливо в контексті його ролі в поліції.

Сіменон протиставляє вдумливий, рефлексивний характер Мегре напруженості його розслідувальної роботи, використовуючи тонкі зміни мови, щоб сигналізувати про мінливий емоційний стан детектива, коли він стикається зі складними справами. Цей лексикон простоти в поєднанні з глибиною допомагає читачеві глибше заглибитися в особистість Мегре, відображаючи його прагматичний, але співчутливий підхід до світу.

Стилістичні прийоми, використані Жоржем Сіменоном, створюють цілісний образ суперінтенданта Мегре як спостережливого, проникливого та уважного професіонала. Сіменон наділяє Мегре людяністю і глибиною через деталізацію повсякденних звичок, метафори, символічні деталі і контрасти. Мегре постає перед читачем як багатогранна особистість, що поєднує в собі професіоналізм, іронію та розуміння людської природи. Це робить Мегре не просто детективом, а глибоким і психологічно складним персонажем, з яким читач може знайти емоційний зв'язок.

ВИСНОВКИ

Художній образ у детективному романі формується відповідно до усталених жанрових особливостей. Існують певні правила, які заганяють письменників у рамки, проте це не стосується образів персонажів детективних романів Жоржа Сіменона. Його стилю належить реалістичне зображення умов життя простого народу у співвідношенні до персонажів класу буржуа, паралельно він здійснює глибокий роздум (віяння імпресіонізму) над долею кожного з героїв, Мегре, наділений здатністю здійснювати психологічний аналіз внутрішнього стану людини.

Ж. Сіменон досліджував внутрішній світ своїх персонажів з великою увагою до деталей. Він ретельно проробляв психологічний портрет кожного героя, розкриваючи їхні мотивації, страхи та суперечливість. Письменник також відомий своєю здатністю створювати живописні образи та атмосферні уявлення про місце подій. Він вдало використовував описи пейзажів та архітектури, щоб створити напружену атмосферу та занурити читача у світ свого роману.

Відмінною рисою творчого методу Жоржа Сіменона є його здатність розглядати злочин не лише як розв'язання загадки, але й як спосіб розкриття складних внутрішніх конфліктів та відносин між персонажами.

Ж.Сіменон побудував образ Мегре з великою увагою до його внутрішнього світу. Він намагався розкрити характер, мотивації та внутрішні конфлікти Мегре, роблячи його більш реалістичним та цікавим для читача. Мегре відомий своєю простотою, витримкою та глибокою гуманністю. Він – типовий представник поліцейського, який вірить у справедливість та право, але при цьому може виявляти співчуття та розуміння до злочинців.

Ж.Сіменон дав опис Мегре як високого, сором'язливого та трохи нервового комісара. Він вдало використовував ці фізичні риси для створення унікального образу героя.

Важливою частиною створення образу Мегре є його взаємодія з іншими персонажами у романах. Він часто виступає як посередник між різними соціальними групами та розв'язує конфлікти за допомогою своєї глибокої інтуїції та розуміння людської природи.

У ході серії романів образ Мегре поступово розвивається і поглиблюється. Ж.Сіменон дозволяє своєму головному герою досліджувати нові аспекти свого характеру та реагувати на нові виклики, що робить його більш живим і цікавим для читача.

Завдяки цим елементам Жорж Сіменон створив унікальний образ комісара Мегре, який став одним з найвідоміших персонажів у світі детективного жанру.

Вивчення лексичних і стилістичних засобів, що формують образ Жуля Мегре в детективному романі Жоржа Сіменона, дозволяє нам зробити кілька важливих висновків:

1. Майстерність Жоржа Сіменона полягає в поєднанні простоти викладу і глибини образу. Завдяки ретельно продуманим деталям автор створює реалістичний і впізнаваний портрет головного героя.

2. Лексичні та стилістичні прийоми, такі як використання зовнішнього вигляду, реалістичний діалог, метафори та порівняльні деталі, відіграють важливу роль у розкритті характеру Жуля Мегре. Вони не тільки формують зовнішній образ головного героя, а й передають його внутрішній світ.

3. Атмосферний характер опису посилює зв'язок між героєм та середовищем, в якому він діє. Деталі Парижа, провінційного міста, а також типові французькі будинки 20-го століття стають органічною частиною образу Мегре.

4. Гуманістичний аспект образу проявляється в здатності Мегре співпереживати і розуміти мотиви злочинців і свідків. Він не тільки слідчий, але і тонкий психолог, що надає йому різноманітність.

5. У його промові підкреслюється соціальна адаптивність героя. Уміння спілкуватися з людьми різного соціального статусу робить Мегре привабливим

не тільки для читача, а й для французької літератури, яка орієнтована на загальнолюдські цінності.

6. Образ Жуля Мегре відображає цінності французького суспільства середини 20 століття, де раціональність поєднується з емоційною чутливістю, а особистість детектива стає дзеркалом складного соціального світу.

Жорж Сіменон майстерно використовує різноманітні лексико-стилістичні засоби для створення образу Жуля Мегре, що робить персонажа живим, багатограним і запам'ятовуваним. Серед основних засобів можна виокремити:

У лексиці для опису Мегре використовуються слова з нейтральною або позитивною конотацією, які підкреслюють його буденність, доброзичливість і відсутність зовнішнього пафосу. Письменник часто згадує його капелюх, грубу куртку та люльку, яку він любить курити, створюючи образ приземленої людини, близької до народу. Приклад: «*Megret était assis dans son fauteuil préféré, inspirant pensivement la fumée de sa pipe, son visage rayonnant de calme et de confiance*». Тут епітети «*fauteuil*» і «*calme*» доповнюють портрет Мегре і підкреслюють його розсудливість і невимушений спосіб життя.

Жорж Сіменон іноді використовує поліцейські терміни, пов'язані зі слідчою практикою: «*enquête*», «*preuve*», «*lesuspect*», «*témoin*», «*alibi*». Ці терміни лаконічно вводяться в контекст, щоб донести до читача щирість роботи Мегре.

Важливим аспектом образу Мегре є його схильність покладатися на психологічні спостереження, а також на докази. Ж. Сіменон часто використовує такі слова, як «*intuitivement*», «*feutre*», «*prédit*» і «*deviné*», що свідчить про те, що він приділяє більше уваги характеру, поведінці та психологічному стану підозрюваних, ніж суто матеріальним доказам. Приклад: «*Le commissaire a senti intuitivement que l'homme en face de lui était au bord de la crise, même s'il s'est efforcé de garder un visage impassible*».

Сіменон часто використовує такі вирази, як «*calme*», «*imperturbable*», «*équilibré*» і «*restreint*», щоб підкреслити спокій інспектора. Приклад: «*Son visage est resté impassible, il s'est contenté de regarder le suspect, sans laisser*

paraître la moindre émotion sur son visage». Тут слова «*imperturbable*» і «*simple*» вказують на незворушність Мегре, яка надає його образу сили і впевненості.

Одним з найважливіших засобів створення образу Мегре є ретельне відтворення його повсякденних звичок. Приклад: «*Le commissaire Megret était assis dans son bureau, plongé dans ses pensées, fumant lentement sa pipe et inhalant la fumée familière*».

Мегре – не просто працівник, який механічно виконує свою роботу, а людина, яка глибоко переживає кожну справу. Приклад: «*A l'extérieur, son visage reste impassible, mais à l'intérieur, ses pensées se bousculent et il attend le moment où un seul détail sera la clé de la solution*». Цей контраст підкреслює приховану складність його особистості, глибоку проникливість та емоційність.

Використання метонімії (зображення частин і деталей, що символізують ціле) підкреслює важливість професійного елемента в образі Мегре. Зокрема, деякі предмети, такі як люлька, капелюх та стіл з паперами, стають символами його професійного досвіду та наполегливості. Ці предмети завжди з комісаром і є своєрідними «мовчазними свідками» його роботи. Приклад: «*Sur son bureau se trouvait un chapeau, témoin silencieux de toutes ses réflexions nocturnes et de ses heures de travail interminables*».

Метафори та порівняння Сіменон використовує обережно, але точно. Це додає образу Мегре певної гідності, навіть драматизму, і підкреслює його чутливі аналітичні здібності. Приклад: «*Megret était comme un chasseur, observant silencieusement, attendant patiemment que le suspect fasse le premier pas*». Аналогія з мисливцем підкреслює його здатність спостерігати, чекати і давати простір для появи інших. «*Il était assis là, comme un vieux loup attendant patiemment sa proie. Ni le temps ni les circonstances n'étaient pressés de le faire bouger*».

Використовуючи ці лексико-стилістичні засоби, Жорж Сіменон створює складний і багатогранний образ Жуля Мегре, що залишається в пам'яті читачів надовго. Цей персонаж не просто детектив, а жива людина з власними

сильними сторонами і слабкостями, що робить його настільки привабливим для аудиторії.

В цілому Жюль Мегре – унікальний літературний персонаж, що втілює гуманізм, спостережливість і моральну стійкість. Використання лексичних і стилістичних прийомів Жоржа Сіменона робить образ комісара багатограним і значущим, гарантуючи йому популярність навіть через десятиліття після написання роману.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевський Ю. Французька детективна література: нові підходи і традиції. Критика. 2019. № 4. С. 34-40.
2. Білик С. Мотиви людської самотності у творчості Жоржа Сіменона. Літературознавчі дослідження. 2017. Вип. 9. С.15-17.
3. Білоус П. В. Вступ до літературознавства: навчальний посібник. Київ : видавничий центр «Академія», 2011. 335 с.
4. Белл М. Розвиток жанру детективного роману: Жорж Сіменон. Французька література ХХ століття. Львів: Літературознавство 2013. 320 с.
5. Бенедиктов, Микола. «Психологічний аналіз персонажів у романах Жоржа Сіменона». Наукові записки, 2015. № 4. С. 87–93.
6. Бондаренко Ю. І. Аналіз образів-персонажів на засадах психології вчинку. Українська література в загальноосвітній школі. 2013. № 1. С. 11-14.
7. Бондаренко Ю. І. Вивчення образів-персонажів літературного твору в школі: теорія і практикум: посібник для студентів філологічних факультетів. Ніжин : НДУ імені М. Гоголя, 2015. 317 с.
8. Бондаренко Н. В. Лексичні і стилістичні засоби створення образу Жуля Мегре у творчості Жоржа Сіменона. Журнал філологічних досліджень, 2021. 14(4), с. 64-78.
9. Бондарук Л. Символ у багаторівневій структурі тексту: Марсель Пруст, Моріс Метерлінк : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 328 с.
10. Бондарук Л., Міщук Я. Концепт «злочин»: лінгвокультурологічна репрезентація та особливості його перекладу (на прикладі роману Жоржа Сіменона «Невдача комісара Мегре»). Сучасні дослідження з іноземної філології. 2022. № 3-4. С. 7-16.
11. Бурла М. В. Образ детектива-аматора у творчості А. Конан-Дойля. Вчені записки кафедри документознавства та інформаційної діяльності (КДІД) НМетАУ : зб. наук. праць. Вип. 3. Дніпро : НМетАУ, 2021. С. 97-104.

12. Власюк А. Таємниці письменника: Жорж Сіменон. Електронний ресурс. URL : <https://uamodna.com/articles/spogady-pro-sebe-zhorzh-simenon-ya-dyktuyu/> (дата звернення: 20.03.2024 р.)
13. Гаврилюк, О. В. Мовні засоби створення образу детектива в романах Жоржа Сіменона. Київ: Видавництво КНУ імені Тараса Шевченка. 2018. 250 с.
14. Гриценко В. С. Повертаючись до розмови про художній образ. Гуманітарний часопис. 2013. № 1. С. 90-99.
15. Дегтярєва Є. О. Специфіка природи внутрішнього мовлення персонажів у французькому мінімалістичному романі кінця ХХ – початку ХХІ століть. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Сер. : Філологія. 2014. Т. 17, № 2. С. 47-56.
16. Доценко, А. Соціальний контекст та образ Мегре в творах Сіменона. Вісник літературознавства, 2013. № 11. С. 23-25.
17. ДріссенДж. Лінгвістична інновація в детективних романах Сіменона. JournalofDetectiveFictionStudies. 2015. Вип. 4, № 1. С. 20-35.
18. Жорж Сіменон. Записки Мегре. Харків : Клуб сімейного дозвілля. 2012. 128 с.
19. Жорж Сіменон. Клуб «100 ключів»: романи. Перекл. М. Мещеряк. Київ : «Молодь», 1981. 331 с.
20. Жорж Сіменон. Ціна голови. Жовтий пес. Смерть Сесілі. Брати Ріко. 1990. 480 с.
21. Задорожна О. Мовні особливості детективних романів Жоржа Сіменона. Науковий вісник ХНУ. 2021. № 3. С. 112–120.
22. Анна Каррілло. Моральний вибір і лексичні засоби його зображення у романах Сіменона про Мегре. EuropeanJournalofLiteraryStudies, 2018. № 10(1), с. 75-89.
23. Комісар Мегре і його автор: до 90-річчя від виходу перших романів Жоржа Сіменона. Електронний ресурс. URL : <http://surl.li/rklay>. (дата звернення: 17.03.2024 р.)

24. Кондратюк Л. М. Зв'язок літературного імпресіонізму з реалізмом, символізмом та натуралізмом. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Філологічні науки. 2013. № 186 (2). С. 50-59.
25. Крупчанова Л. Вступ до літературознавства. Електронний ресурс. URL: https://stud.com.ua/67902/literatura/hudozhniy_obraz#112. (дата звернення: 28.03.2024 р.)
26. Лапіна, О. Особливості мови та стилістики в детективах Сіменона. Літературні студії, 2012. № 7. С. 45–53.
27. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.1. Ковалів Ю. І. Київ : Видавничий центр «Академія». 2007. 608 с.
28. Л.С. Макарова. Символи та лексико-стилістичні особливості роману Жоржа Сіменона про Мегре. Журнал літературознавства, 2017. № 9(3), с. 45-58.
29. Мамосюк О. Наративна структура художнього тексту: лінгвокогнітивний і комунікативний аспекти (на матеріалі новороманістських прозових творів) : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 205 с.
30. Маркова І. Образ детектива у французькій літературі: Мегре як феномену. Вісник Київського університету. 2018. № 2. С. 8
31. Мокроусова, І. Реалізм у прозі Жоржа Сіменона: тематичні та стилістичні аспекти. Вісник Харківського університету. Серія: Літературознавство. 2018. № 12. С. 11-12.
32. Н. А. Комісар Мегре і його автор. Київ: видавництво Київського університету, 1973. 181 с.
33. Норец М. В. Детективний і шпигунський роман: «клітинна» модель жанроутворення. Питання духовної культури. Філологічні науки. 2014. № 267. С. 188-193.
34. Образ Жуля Мегре у світовій літературі [Електронний ресурс]: Літературний журнал «Книжковий огляд». Режим доступу: <http://www.french-literature.com>. (дата звернення: 01.04.2024 р.)

35. Передерій С. М. Детектив 20-30 років ХХ століття в американській та українській літературах: типологічні подібності, художні особливості. Дис. на здоб. наук. ст. к. філ. наук. Київ, 2012. 177 с.
36. Пінська, А. Стильова простота у детективній прозі Жоржа Сіменона // Вісник Київського університету. 2015. С. 6-8.
37. «Премія читомо». Електронний ресурс. URL: <https://chytomo.com/uliublenym-zhanrom-dlia-ukraintsiv-zalyshtaietsia-klasyka-detektyvy-potrokhuvtrachaiut-populiarnist/>. (дата звернення: 01.04.2024 р.)
38. Рудковська О. Великий майстер детективу Жорж Сіменон. Електронний ресурс. URL: <https://library.udau.edu.ua/novini/velikij-majster-detektivu-zhorzh-simenon.html>. (дата звернення: 26.03.2024 р.)
39. Станіслав О. Stylistiquefrançaise: coursthèorique: навчальний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 132 с.
40. Ситченко А. Літературознавчі засади осягнення художнього образу. Українська література в загальноосвітній школі. 2006. № 8. С. 7-11.
41. Сіменон, Жорж. «Мегре та людина на лавці». Книжковий клуб «Сім'я та дім», 2001. 256 с.
42. Сіменон Ж. Мегре та стара пані: пер. з фр. Н. Меєрович. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. 192 с.
43. Сіменон Ж. Мегре і справа Сен-Фіакр: пер. з фр. В. Рябий. Київ: Видавництво Жупанського, 2020. 152 с.
44. Словник літературознавчих термінів. Електронний ресурс. URL : <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/>. (дата звернення: 25.03.2024 р.)
45. ЕленТрюдо. *Естетика буденності у романах про Мегре*. Журнал сучасної літератури, 2016. № 11(2), 23-39.
46. Цимбал М. В. Становлення детективу як жанру у контексті світового літературного процесу. Електронний ресурс. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/324280329.pdf>. (дата звернення: 02.04.2024 р.)
47. Чайка В. А. Лексичні засоби формування образу героя-детектива у сучасному англомовному романі. Мова, освіта, наука в контексті міжкультурної

комунікації: матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. За ред. Задорожної І. П. Тернопіль: ТНПУ, 2022. С. 171-173.

48. Чижевський Д. І. Психологічна глибина образів у творчості Жоржа Сіменона. Харків: Літературознавчі студії. 2015. 121 с.

49. Шевченко, Л. Мова і стиль романів про Жуля Мегре. Сучасна філологія. 2016. № 8. С. 87-92.

50. Шемеліна Т. А. Художній образ у плакаті. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2009. № 4. С. 166-170.

51. Шрайбел Е. Л. Адвокат людських доль. Одеса: Маяк, 1991. 455 с.

52. Шрайбел Е. Л. Адвокат людських доль. Післямова до книги 60 «Мій друг Мегре». Одеса : Маяк, 1989. 326 с.

53. Ярова Л. Концепт «злочин» та особливості його мовної репрезентації в оповіданнях Агати Крісті. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія «Філологічні науки (мовознавство)». Кропивницький: КДПУ, 2011. Вип. 95. Ч. 1. С. 136-140.

54. Becker Lucille Frackman. Science and Detective Fiction: Complementary Genres on the Margins of French Literature. On the Margins. Brill, 1993. P. 119-125.

55. Duval, Antoine. *The Atmosphere of Everyday Life in Simenon's Detective Novels*. 2014. Paris: Editions Gallimard. 190 p.

56. Ely, Peter B. Detective and priest: the paradoxes of Simenon's Maigret. *Christianity & Literature*. 2010. № 59.3. P. 453-477.

57. FajardiZh.-P. *Simenon's Mysteries: Maigret and the Language of Roman Politics*. Paris: Presses Universitaires, 2005. 32 p.

58. Gardner, Darci. *Simenon's Criminals and Collaborators: Anchoring and the Task of Assigning Guilt*. *Contemporary French and Francophone Studies*. 2020. № 24.5. P. 592-599.

59. Martin, D. *The Influence of Nietzsche on Simenon's Maigret*. *Modern European Literature*, 2009. P. 75-89.

60. Martignani Luca. Georges Simenon's Realistic Twist and the Meaning of Renato Olivieri's Tribute to Maigret (or of the Change from Detective Story to Social Thriller). *Journal of Arts and Humanities*. 2020. № 9.6. P. 28-41.
61. Maxwell, John. *Psychological Portraits in Simenon's Detective Fiction*. 2018. London: Routledge. 257 p.
62. Paton Hazel Martha. The Missing Years of Georges Simenon as Man, Author and Protagonist (s). 2021. Электронный ресурс. URL: <file:///C:/Users/%D0%AE%D0%BB%D1%8F/Downloads/Thesis.pdf>. (дата звернення: 14.03.2024 p.)
63. Patrick Marnham. *The Man Who Wasn't Maigret: A Portrait of Georges Simenon*. Mariner Books; Reprint edition (April 15, 1994). 404 p.
64. Platten D. *The pleasures of crime: Reading modern French crime fiction*. Amsterdam; New York :Rodopi, 2011. 269 p
65. Priestman Martin. "The Cambridge Companion to Crime Fiction". Cambridge University Press.2003.310p. URL: https://books.google.com.ua/books?id=YFliAwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=it&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
66. Robinson, P. *Maigret's World: A Lexico-Stylistic Analysis*. Cambridge University Press, 2007. 290 p.
67. Sanders Jane. "The Psychological Profile of Maigret in Simon's Novels". *Journal of French Literature*, 2010. P.120-135. URL: <https://uashington.on.worldcat.org/oclc/52716409>.
68. Simenon Georges. *L'Homme qui regardait passer les trains*. Gallimard.1938. 279 p.
69. Simenon Georges. *Maigret et la jeune morte*. Le Livre de Poche.2003. 192 p.
70. Wilson James. *The Concise Style of Georges Simenon: Linguistic Techniques in Maigret Novels*.2019. Cambridge University Press. 360 p.

Резюме

Софія Галій. Лексико-стилістичні засоби формування образу Жуля Мегре у детективних романах Жоржа Сіменона.

Детективний роман є одним із літературних жанрів, які до цього часу залишаються популярними серед різних вікових та соціальних категорій читачів. Це пов'язано з тим, що змінюються епохи, культури, вірування людей, головні персонажі, умови життя, їх можливості, але закони жанру і сюжету залишаються незмінними. Це зумовлено тим, що мотиви, які штовхають людей на злочин, упродовж багатьох поколінь одні і ті ж: ненависть і любов, добро і зло, слабкість і сила волі, бідність і багатство та інше.

Детективний роман є найпопулярнішим серед читачів, займаючи другу сходинку після творів класичної літератури. Класиками детективного жанру у світі вважають англійських, американських та французьких письменників. Серед них є й Жорж Сіменон: автор серії детективів про Комісара Мегре, які відрізняються соціально-психологічною спрямованістю. Персонажі Сіменона мають досить складні психологічні риси характеру, вони одержимі прихованими бажаннями. Автор завжди співчуває злочинцеві і це особливо приваблює читача. Проблема створення художніх образів у детективних романах Жоржа Сіменона зустрічається досить рідко в науковій літературі. Тому тема нашого дослідження є актуальною та потребує аналізу.

Résumé

Sofia Hali. Moyens lexicaux et stylistiques pour former l'image de Jules Maigret dans les romans policiers de Georges Simenon.

Le roman policier reste l'un des genres littéraires les plus populaires auprès de diverses catégories d'âge et sociales de lecteurs. Cela s'explique par le fait que, bien que les époques, les cultures, les croyances, les personnages principaux, les conditions de vie et les possibilités évoluent, les lois du genre et de l'intrigue demeurent immuables. Les motivations qui poussent les individus au crime – haine et amour, bien et mal, faiblesse et force de volonté, pauvreté et richesse, entre autres – restent les mêmes à travers les générations.

Le roman policier est le genre le plus populaire auprès des lecteurs, juste après la littérature classique. Les classiques du genre policier dans le monde sont considérés comme étant les écrivains anglais, américains et français. Parmi eux se trouve Georges Simenon, auteur d'une série de romans policiers sur le commissaire Maigret, qui se distinguent par leur orientation socio-psychologique. Les personnages de Simenon présentent des traits psychologiques complexes, souvent animés par des désirs cachés. La compassion de l'auteur pour les criminels attire particulièrement l'attention des lecteurs. La question de la création des images littéraires dans les romans policiers de Georges Simenon est rarement abordée dans la littérature

scientifique, ce qui rend ce sujet de recherche pertinent et nécessitant une analyse approfondie.

Summary

Sofiia Halii. Lexical and stylistic means of forming the image of Jules Maigret in Georges Simenon detective novels.

The detective novel remains one of the literary genres that continues to enjoy popularity among various age and social categories of readers. This can be attributed to the fact that while eras, cultures, beliefs, main characters, living conditions, and opportunities evolve, the laws of the genre and plot remain unchanged. The driving motives for crime—hatred and love, good and evil, weakness and willpower, poverty and wealth, among others—have persisted through generations.

The detective novel is the most popular genre among readers, second only to classical literature. The classics of the detective genre worldwide are considered to be English, American, and French writers. Among them is Georges Simenon, the author of a series of detective stories about Commissioner Maigret, which are distinguished by their socio-psychological focus. Simenon's characters exhibit complex psychological traits and are often driven by hidden desires. The author's sympathy for the criminal adds a unique appeal for readers. The issue of crafting literary images in Georges Simenon's detective novels is rarely addressed in scholarly literature, making this research topic relevant and in need of analysis.